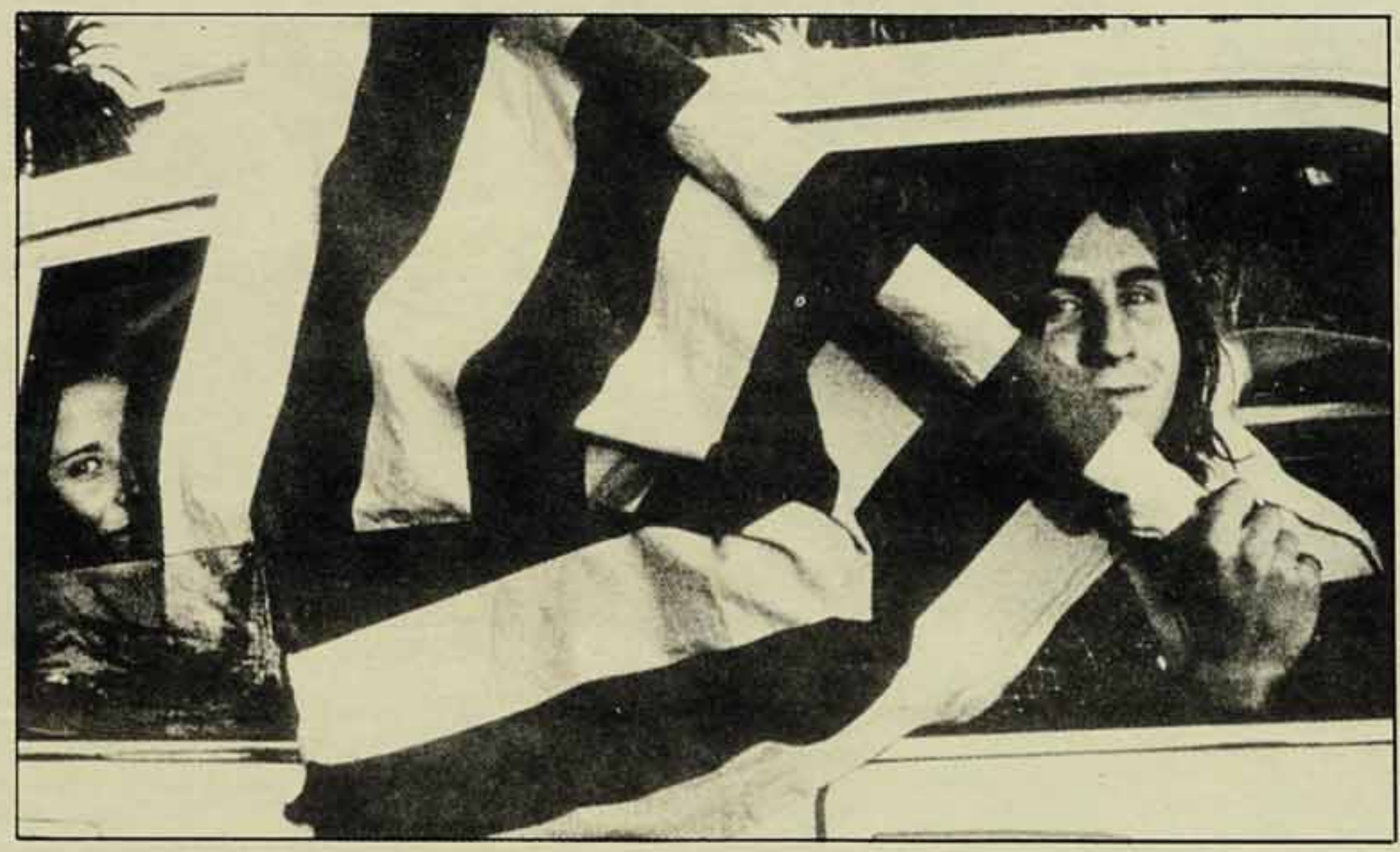
demà

LLIGA COMUNISTA REVOLUCIONÀRIA — PAÏSOS CATALANS, 11 setembre 1990

TORNEM-HI!

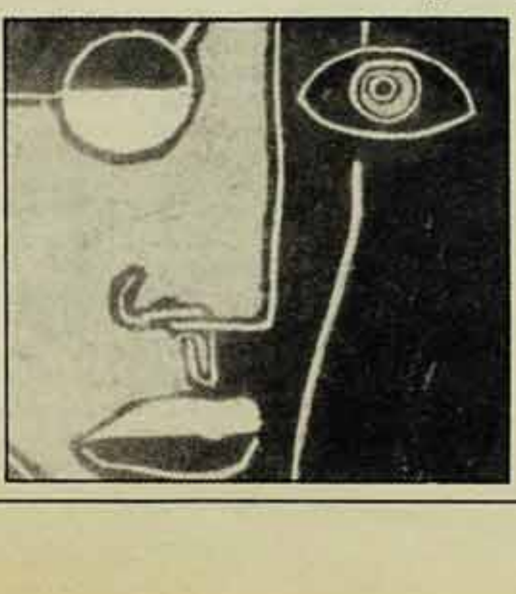

Ha estat un estiu mogut. La guerra que preparen al golf pèrsic ha estat el motiu més sonat. També, a casa nostra, la detenció dels insubmissos mostra la voluntat real dels que manen.

Però no tothom calla. Ara, aquest onze de setembre tornarem a sortir al carrer per l'Autodeterminació. I serem més gent per lluitar. L'aire de revolta continuarà estenent-se. Tornem-hi!

La falca

Un antic militant revolucionari es troba al carrer amb un antic (i actual) militant revolucionari.
El primer: -Feia temps que no ens veiem!
El segon: -Sí. Feia temps.
- Què és de la teva vida?
- Com sempre, a la grenya.
- No em diràs que encara milites...
- He de dir-ho perquè és veritat.
- No fotis, home, que la vida està per viure-la. Ja fa temps que no som joves. Les coses han canviat molt...
- Sí...
- Està bé seguir tenint idees d'esquerra, però ja veus que això és molt difícil de canviar.
- Sí...
- Al cap i a la fi, tenir bon lloc a una empresa i una certa consideració social no està renyit amb res.
- Sí...
- Coneixes gent interessant, gent que té calers i porta un tipus de vida... vaja, que se la passa bé!
- Sí...
- Jo també segueixo pensant que les coses han de canviar, però no per això he d'estar emprant la meva vida en la militància. Jo soc d'esquerres, però no fa falta estar-ho dient a tot arreu, no fa falta sacrificar la promoció laboral, la possibilitat de guanyar bons calers, gaudir de les coses bones d'aquest sistema...
- Sí...
- Així, ja! ja! ja!, que encara milites!
- Sí, considerant l'alternativa que tinc davant del meu nas... cada cop estic més convençut d'haver encertat.
- ...¿¡?!...

A dins:

Nº 65 Any XIV
100 ptes./ 5 f.f.

La droga als barris

Durant les darreres setmanes a tot de barris del cinturó barceloní (La Mina, Sant Roc,...) els propis veïns han assumit una batalla contra el tràfic de drogues. Iniciatives preses per les associacions de veïns, o les comunitats gitanes cerquen de fer fora als camells dels seus barris, com a instrument privilegiat de lluita contra la drogaddicció. Evidentment, aquestes accions tenen un aspecte fortament progressiu en la mesura que la pròpia gent, sense confiar ni amb les institucions ni, menys encara, amb la policia, assumeixen massivament la pròpia defensa dels seus interessos i de la pròpia dignitat. Però també cal ser conscients que aquestes accions tenen, per elles mateixes, algunes contradiccions perilloses a l'atacar únicament l'últim i més feble esglaó de la distribució de drogues i al no entrar en la problemàtica de fons de la drogaddicció. Resulta evident que, per la nostra part, som contraris a la utilització de les drogues, legals o il.legals, i més encara a unes xarxes de distribució que augmenten els riscos per la pròpia salut dels seus usuaris i n'incrementen els preus en una espiral creixent, condemnant a bona part dels addictes a les drogues a la marginalitat. Però acabar amb aquesta situació passa segurament per l'opció contraria, per la despenalització del consum de drogues i el control sanitari de la distribució, al mateix temps que es creen centres públics i gratuïts de rehabilitació pels drogaddictes que ho desitgin i és posa a l'abast del conjunt de la població la informació necessària sobre els efectes negatius de TOTES les drogues sense excepció. Cal doncs mobilitzar-se en aquesta direcció.

Ens quedem sense capellans

Vic també s'autodenomina la "ciutat dels sants", de tants que han nascut i viscut per allà. Però els temps canvien. Ara, a més de no tenir sants en actiu, la capital de l'Osona s'està quedant sense capellans en bones condicions físiques pel normal desenvolupament de la seva poc productiva professió. Fonts eclesiàstiques (per tant, exemptes de manipulacions anticlericals) han donat unes dades de l'edat dels capellans d'aquella diòcesi, la d'Osona, i la cosa és preocupant (per a l'església). Dels capellans que hi ha per allà, 86 tenen entre 65 i 74 anys. Els que tenen més de 74 anys en són 23. Només 3 capellans en tenen menys de 35. Tant és així, que els responsables de la diòcesi calculen que cap a l'any 2.000, que recordem és d'aquí a 9 anys, l'edat mitjana d'aquests professionals de la religió catòlica serà superior als 65 anys.

Si les dades d'aquesta diòcesi son una mostra representativa de la nostra terra, és a dir, si podem extrapolar aquestes dades al conjunt dels PPCC amb un mínim marge d'error, hem de concloure que són dades gratificadores. O refrescants, que encara fa calor.

demà

Edita:
LLIGA COMUNISTA REVOLUCIONARIA
Quarta Internacional

Dip. Leg. Nº B-7328-1977
Imprimeix: Publiagraf
Redacció i Administració:
C/Aribau, 16, pral, 2ª
-08011-Barcelona

Ens trobareu a:

Barcelona: Aribau, 16-pral-2ª -08011-
Tel. 302.60.90
València: Pelai, 21, 1-1 -46007-
Tel. 351.69.50
Perpinyà: Aragó, 27. _66000
Illes: Sant Joan, 4 Biniali

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ
Nom ____________________
Adreça ____________________
Població ______________ **c.p.** ______

☐ **demà+COMBATE (anual) 2.000 ptes**
☐ **demà+COMBATE+INPRECOR 4.400 ptes**
☐ **INPRECOR (anual) 2.400 ptes**

Pagament:

☐ **taló al portador**
☐ **gir postal**

Les paraules d'Amadeu Fabregat

La prohibició feta pel director general de la Radio-Televisió Valenciana (RTVV) de l'ús de 543 paraules catalanes a les programacions de TV9 i de Canal 9 Ràdio és una fita més, i molt significativa, dins de la ja llarga sèrie d'actuacions contra la llengua, la cultura i la democràcia, que Amadeu Fabregat ha dut a terme des que va accedir al seu càrrec actual.

L'Amadeu Fabregat, com tants administradors i gestors que el PSOE ha col.locat en llocs de responsabilitat, és un personatge oportunista, seguidor incondicional de la política dels seus "padrins", que és la postura que garanteix el manteniment de càrrecs i privilegis. Pot ser que en aquest cas concret Fabregat s'hagin excedit en el seu zel de "valencianitzar" la RTVV. Pot ser també la seua "fidelitat" política haja tingut alguna fissura, provocada per la perspectiva d'un nou ascens electoral d'Unió Valenciana (en el qual cas convindria tenir bones relacions amb la formació "blavera" per a que el "seient" no perillàs en el futur). En tot cas, si Amadeu Fabregat s'ha extralimitat amb la seua prohibició ja s'encarregaran els seus superiors de la Generalitat de ficar les coses en ordre...

Tanmateix, passe el que passe (la qual cosa depèn també molt de l'actuació, tant a favor com en contra, dels distints col.lectius i forces socials), el que és ben cert és que la política seguida fins ara per Amadeu Fabregat ha estat beneïda pel PSOE i pel president Lerma. La prohibició continua amb total coherència aquesta política, amb independència que en Fabregat haja anat més enllà del que podia anar en aquests moments o de que haja comés un error "tàctic" o de "forma".

Perquè des de la Generalitat no es fa, ni en general ni cap els mitjans de comunicació i la RTVV, una política normalitzadora de la llengua valenciana/catalana. Totes les mesures de pretesa normalització i fins i tot la mateixa Llei d'Us i Ensenyament del valencià han estat dotades de molt poc contingut efectiu i, en l'escassa mesura que s'han traduït en fets concrets, ha estat gairebé sempre per la intervenció de persones, entitats i organitzacions que actuen per fora de les institucions. El PSOE, del qual ja d'entrada es pot dubtar la convicció normalitzadora, ha utilitzat l'excusa de la força del regionalisme blaver per a realitzar continues concessions a aquest, i entrebancar la normalització.

A hores d'ara ja resulta difícil saber què és fruit de "concessió" i què de "convicció", és a dir, fins quin punt els dirigents del PSOE no han assumit progressivament els postulats blavers.

Les primeres reaccions en contra de la prohibició han estat encoratjadores: l'assemblea de periodistes de TV9 ha decidit no acceptar-la, i la Unió de Periodistes del País Valencià va emetre un comunicat de rebuig de les mesures considerades com a "un acte de censura". De l'extensió i amplitud de les accions de protesta depèn el que aquest nou atac a la llengua no puga fer-se efectiu.

Alerta, residus!

D'aquí a pocs dies i amb tant de silenci com els sigui possible, entrarà al Parlament el projecte de llei de residus elaborat pel Consell Executiu. Amb ell, Convergència intenta, desprès de les mobilitzacions contra el projecte inicial, d'aconseguir implicar el més ampli consens de les forces polítiques, pel cap baix, aplicar el mateix projecte inicial. Es tracta d'una qüestió important pel conjunt del poble de Catalunya i no únicament un problema de les comarques directament afectades. Amb aquesta llei de residus el que es tracta és d'imposar d'amagat tot un model de desenvolupament industrial i d'ordenació del territori, afavorint descaradament els interessos de les multinacionals per instal.lar o mantenir unes plantes força contaminants. Es tracta també de fer de Catalunya un dels centres europeus d'acumulació de deixalles tòxiques i contaminants. En aquest mateix numero del "demà" és publica un article sobre aquesta problemàtica a les comarques tarragonines; però és el conjunt del país el que està implicat. Caldrà doncs restar alerta enfront d'aquesta llei i impedir-ne la seva aplicació, sinó volem que acabi sent impossible de viure a la major part del principat.

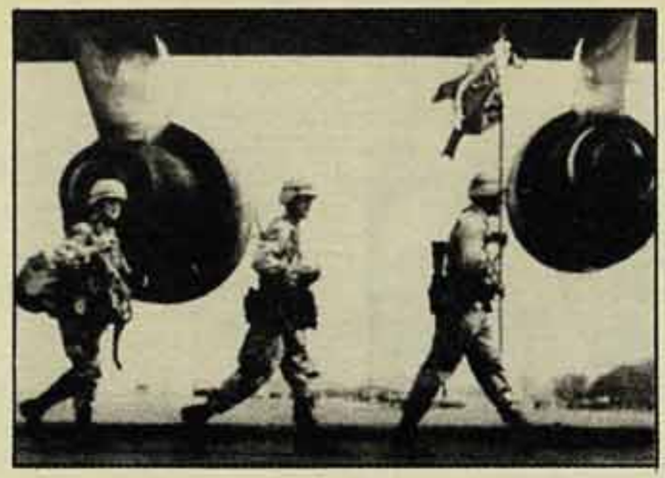

Nou atac repressiu contra l'antimilitarisme

Comencem setembre amb el pati remogut. Sí, altre cop la repressió aborda el moviment antimili. En aquest cas, i com si no tinguessin prou amb l'empresonament arbitrari d'alguns insubmissos, volen condemnar a militants actius dels col.lectius mili-kk. Ja arribat la petició fiscal per tres joves, dos d'ells que en la participació a una mobilització davant el Govern Militar de Barcelona foren detinguts per la "secreta", que els mantingué a la comissaria de les Drassanes sotmesos a vexacions i tortures psicològiques; i el tercer que fou detingut al carrer i al qui acusen d'atemptat contra les forces de seguretat. Tot això només per lluitar contra el servei militar. Ara, doncs, els volen condemnar a quatre anys de presó. El motiu és clarament polític. La petició fiscal és prou diàfana: 15 dies d'arrest per agressions físiques als agents (quan, per exemple, l'Eugeni Barquero del mili-kk de Sta. Coloma i militant de les JCR va haver de ser atès a l'hospital per diverses contusions); i 4 anys de presó per la participació en una protesta que exigia la llibertat dels insubmissos que els havien traslladat a la presó Model de Barcelona aquell mateix dia.

El moviment antimili continua lluitant i exigeix la total absolució dels companys represaliats.

Catalunya i el Golf Pèrsic

El que s'anomena crisi del Golf, ha tingut i te fortes repercusions a Catalunya. Es aquí, per exemple, on s'ha creat una Coordinadora de pares dels xicots de lleva enviats pel Govern de Felipe i Serra a l'escenari del conflicte. És aquí també on des del primer dia dirigents de Convergència com en Roca varen clamar per una participació militar espanyola al costat de les forces ianquis. El conjunt de la premsa diària i de la resta de mitjans de comunicació ha optat, sense ni una sola excepció, per fer costat a l'estratègia dels USA i de l'OTAN, presentant Sadam Hussein, i en general els àrabs, com una mena de bèsties ansioses de sang, arribant inclús a l'extrem de forçar la història fins el punt que és permeten comparar als dirigents iraquís amb en Hitler.

A aquestes alçades, desprès de més d'un mes de conflicte, resulta clar que les raons que mouen el gegantí desplegament militar del món occidental, té molt poc que veure amb la causa formal de l'annexió de Kuwait pel govern d'Irak. Ben segur, aquesta no és una acció correcte, encara que les fronteres i el propi país fossin una creació artificial del imperialisme britànic. Corresponia a la mateixa població Kuwaití de prendre la situació en les seves mans, i no a un règim tan podrit com el del partit Baas iraquí. Però, en qualsevol cas, aquest és un assumpte a resoldre pel mateix poble àrab. La fulminant intervenció dels USA cerca, en primer lloc, d'afermar el seu lideratge, el seu caràcter de gendarme mundial malmès desprès de Vietnam i posat en qüestió per les embrancides industrials del Japó i Alemanya. En segon lloc els USA tracta també d'assegurar-se el control sobre la producció de petroli, i, al mateix temps dotar-se d'una base d'operacions segura al proper orient, inexistent des de la caiguda del Sha de l'Iran. En tercer lloc, el desplegament militar busca de respondre a la recessió econòmica anunciada als USA per la coneguda via de les concessions al complex militar-industrial, que perillava de trontollar desprès de la fi de la "guerra freda". La resta de països occidentals i alguns d'àrabs els ha tocat de jugar el trist paper de comparses, de suport polític, militar i econòmic de la iniciativa dels USA. La pròpia URSS i el que resta dels antics "països de l'est" han ballat al so dels ianquis. Atrapats en una molt greu crisi econòmica, desitjosos de comptar amb crèdits i inversions occidentals i d'obrir-se plenament al mercat mundial, han optat per sumar-se al carro USA, malgrat algunes reticències menors. La propera trobada a Helsinki entre Bush i Gorbatxov pot significar una aliança entre tots dos en detriment dels països del tercer món, i l'acceptació soviètica del seu caràcter de potència subordinada. Resulta doncs clar que tot apunta cap a una amenaça ben real de guerra oberta; una guerra que els USA pensen guanyar, però els costos de la qual en qualsevol cas tocarà als demès d'assumir.

Els USA ja han fet pública la seva petició de que els seus aliats col.laborin en l'esforç econòmic de la intervenció, desprès d'haver-ho fet en el terreny polític i militar. El govern espanyol s'ha apressat a respondre positivament a la invitació, anunciant paral.lelament un nou pla "d'ajust dur" de l'economia. El president Pujol ha corregut a donar el seu suport a la iniciativa governamental, de la mateixa forma que Roca ho feu a l'enviament de vaixells de guerra. De res els serveix el fet que el poble de Catalunya es manifestés clarament contra l'entrada a l'OTAN, ni que ara sigui totalment contrari a la intervenció en el Golf Pèrsic. La democràcia d'aquests senyors correspon únicament als seus interessos i no a la voluntat de la majoria del poble.

Per respondre a això, segurament caldrà organitzar ben ràpidament un altre 14 de desembre, una vaga general que faci recular els projectes de Felipe i Pujol, i que aturi la participació espanyola - i de retruc catalana- en una guerra que, no únicament ens és aliena, sinó que treballa contra els nostres propis interessos.

El govern espanyol intenta fer front a la recessió econòmica que s'anuncia, no únicament disminuint els salaris i continuant amb la privatització dels serveis públics, sinó que cerca també de potenciar la pròpia producció i venda d'armaments. De fet, l'enviament dels vaixells al Golf és també un instrument per assegurar la seva participació en la venda d'armes. El recent periple d'en Fernández Ordóñez per diversos països àrabs, lluny de ser cap mena de missió negociadora o de pau, es la típica visita del venedor als seus clients quan s'acosta la temporada alta. Tancat el mercat iraquí d'armes, ara es tracta d'ampliar l'egipci, el tunisià i el marroquí, i, si és possible, obrir un foradet a l'algerià

Nosaltres sabem a qui representa l'ONU i a qui serveixen les seves resolucions. El Consell de Seguretat resta en mans dels governs dels grans països; i les seves pròpies resolucions es prenen o no, s'apliquen o no en funció dels seus propis interessos. De fet, els propis USA ja ho han deixat clar. Amb ONU o sense ells faran el que els sembli; encara que evidentment els sigui més útil comptar - com va ser el cas de la guerra de Corea- amb el suport d'una resolució de les Nacions Unides. Sabem també que l'única manera d'aturar el perill de guerra es aconseguir un nivell de mobilització arreu que obligui a retirar el dispositiu militar que encercla avui l'Irak. No som pas però tan crèduls com per pensar que aquesta sigui una tasca fàcil ni tan sols a l'abast de les forces partidàries de la pau. Avui per avui, una gran part de l'opinió pública dels països industrialitzats està a favor de la intervenció militar; i canviar això en el temps que resta sembla molt difícil. Però arreu no és la mateixa cosa. En el nostre país la majoria de la gent, a diferència de les forces polítiques majoritàries i de les vacil.lacions de forces com IC, es manifesta radicalment contrària a la participació militar en l'aventura del Golf. Caldrà doncs transformar aquest estat d'opinió en un rebuig actiu de la política intervencionista del govern espanyol i de la pròpia Generalitat.

El fort arrelament del moviment pacifista a casa nostre i la pròpia audiència del moviment antimilitarista, són dos punts al nostre favor. Ara cal sumar-hi el màxim de forces a un moviment concret a favor de la pau i contra els intents de fer pagar la gent que treballa els costos d'una acció clarament anti-popular. En això estem.

SEGUIR ENDAVANT AMB LA LLUITA PER L'AUTODETERMINACIÓ

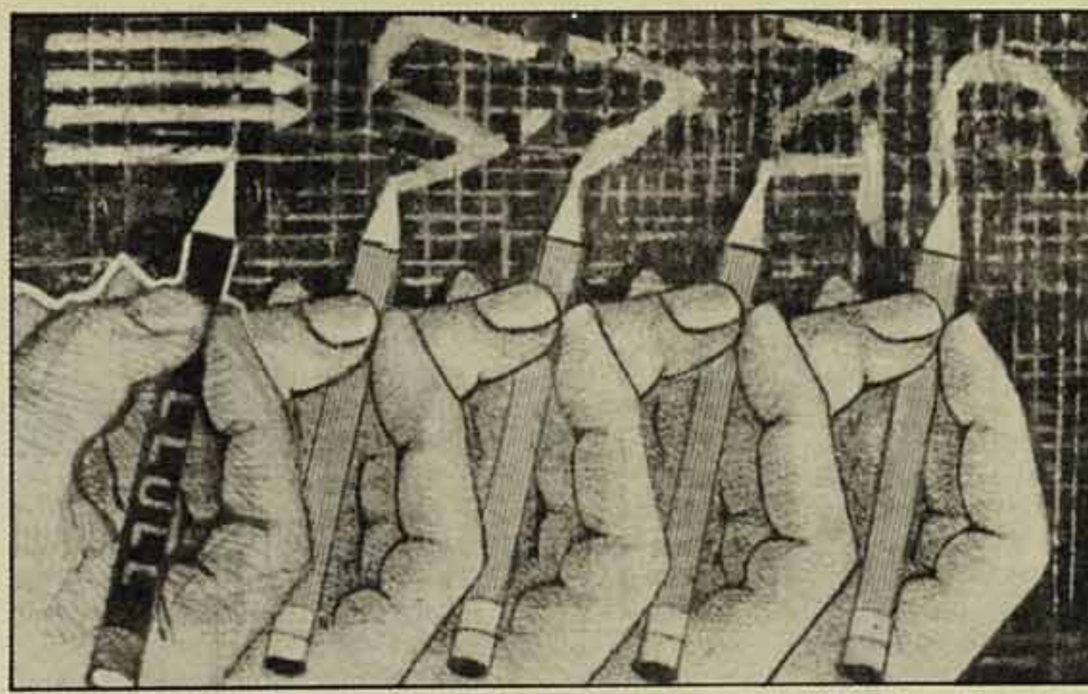
Després de deu anys d'Estatut i de govern de Convergència i Unió, resulta ben evident que el marc autonòmic no ha servit per avançar en la nostra reconstrucció nacional. La subordinació a la Constitució espanyola significa, en ella mateixa, la negació de tota possibilitat de sobirania pel nostre poble. La gestió del govern de la dreta catalana, més enllà dels estires i arronses amb els successius governs de Madrid, ha respectat escrupolosament aquesta submissió, fins arribar a extrems com els de la darrera primavera, durant la qual CiU va jugar un paper de primer ordre en l'operació de legitimació de la monarquia, amb ocasió de la visita de l'hereu de la corona espanyola a Catalunya. Segons sembla, Pujol havia d'esmenar d'alguna manera la "relliscada" comesa amb ocasió del debat sobre l'autodeterminació, tot i que ja havia realitzat una ràpida retirada en vista dels escarafalls emesos pel govern, el rei i els militars.

En el moment de produir-se aquell debat es va palesar que dins la societat catalana es constaten, si més no, els límits derivats de la submissió al marc constitucional-estatutari. L'èxit de la manifestació de l'11 de febrer va reflectir que sectors significatius eren susceptibles de sortir al carrer en defensa dels nostres drets nacionals, amb un clar contingut rupturista. Això no es tradueix immediatament en l'existència, ja, d'un gran moviment per l'autodeterminació, coherent i clarificat. Existeixen diverses dificultats, tant pel que fa a les forces polítiques que l'haurien de tirar endavant, com pels propis límits de les possibilitats de mobilització. Però motius per impulsar-lo, com hem vist, no en manquen.

Aquest Onze de Setembre vol ser un espai d'afirmació del dret del poble català a l'autodeterminació, però no d'un concepte abstracte, sinó de la voluntat d'exercir-lo efectivament, de lluitar per conquerir la nostra sobirania. Per aquest motiu s'ha tractat de bastir una convocatòria el més unitària possible, sumant col.lectius i moviments socials, possibilitant la participació del màxim de sectors, des dels parcers de Montagut fins a diverses empreses en lluita. És també remarcable la incorporació de partits com ERC i el PCC, que no havien participat en les convocatòries unitàries d'anys anteriors, ni tampoc van ser presents a la manifestació de l'11 de febrer. Hauria estat desitjable desenvolupar una campanya prèvia més forta per l'extensió de la convocatòria, però això no ha estat possible. Malgrat això, creiem que aquesta Diada pot jugar un paper important en l'impuls de la lluita del nostre poble per la seva plena emancipació.

La marginalitat del català

Llengua i País Valencià

La situació del català no està "tan bé" com les xifres i estadístiques oficials ens volen fer creure. A més, hi ha una confusió, creiem que en part força interessada, entre "parlar", "entendre", "escriure"... una llengua, en aquest cas, el català. Afegim que tampoc hi ha homogeneïtat de la situació entre les diferents parts dels PPCC. De tot això ens en parla el S.Q. en aquest article.

El debat sobre la situació de la llengua catalana apareix de forma periòdica als mitjans de comunicació. Darrerament un article d'August Rafanell i Albert Rossich publicat a la "Revista de Catalunya" i l'opuscle "Meditació ignasiana sobre la normalització lingüística" de Modest Prats han encetat novament la polèmica. Per una banda, alguns defensen que la situació del català no és bona i si les coses continuen com fins ara ja es pot predir la seva mort. Aquesta seria la posició dels autors citats. Per l'altra, hi ha qui diu que tot va bé i es basen per afirmar-ho en totes les enquestes que s'han fet aquests darrers anys. La Generalitat del Principat i la valenciana serien els portaveus d'aquesta segona posició. En aquest article intentem donar una resumida visió divulgativa sobre la llengua catalana al País Valencià.

La política lingüística de la Generalitat valenciana

Que la Generalitat valenciana no té una política real de normalització lingüística és una veritat ja antiga i coneguda. Si alguna cosa hi ha clara és que la Generalitat no té entre les seves prioritats, ni tan sols entre els seus projectes a llarg terme la presència normal del català-la introducció del "valencià"- com a llengua d'ús en tots els àmbits de la vida social.

¿Existeix un procés de minorització del català? ¿Quin és el panorama sociolingüístic valencià? És difícil contestar aquestes dues preguntes sobre la situació de la llengua catalana al País Valencià quan la majoria de projectes funcionen amb un pas endavant i una altra endarrera, quan per exemple, en l'àmbit de l'ensenyament no hi ha una política ben definida i es funciona amb una gran voluntarietat per part de mestres i professors.

La Generalitat valenciana en el terreny de la normalització lingüística fa servir de propaganda les despeses que dedica al sistema educatiu, com exemple de que la seva política lingüística tira endavant. Una d'aquestes iniciatives són les anomenades "línies en valencià", és a dir, cicles escolars programats en català. El curs passat, a l'EGB, se'n van organitzar 209, que han afectat prop de 18.000 alumnes (el curs 87-88, 168 "línies" es distribuïren entre 13.000 alumnes). A l'ensenyament mitjà (BUP-FP) el nombre de "línies" ha estat de 29 (19 el curs precedent) i els altres centres que han impartit assignatures en català en comptabilitzen un total de 86 (80 el curs anterior) que engloben uns 33.600 estudiants.

De totes maneres molta gent qualifica la política lingüística a l'àmbit educatiu de confusa, improvisada i irresponsable.

Els "dinamitzadors" lingüístics

En el terreny de l'administració la gran novetat d'enguany, l'han constituïda els "dinamitzadors lingüístics", dedicats a promoure l'ús del català als organismes de l'administració pública. Han començat a treballar 26 dinamitzadors amb condicions precàries i enmig d'un clima advers per part dels funcionaris afectats. Però per altra banda, la Comissió Inter-departamental encara no s'ha plantejat en cap reunió el seguiment de la normalització lingüística.

S'han establert ajudes econòmiques als ajuntaments per a retolacions i senyalitzacions públiques, per a la impressió en català de la documentació administrativa i per a cursos de llengua per als funcionaris.

A l'àmbit de la societat és difícil quantificar el "coneixement" del català. No ens podem fiar del padró municipal de 1.986, segons el qual 2.775.077 valencians entenen el català i 1.780.791 el saben parlar. Però aquestes dades no aporten cap indicació sobre l'aspecte clau de la correlació entre "competència" i "ús" efectiu.

Aquesta seria una ràpida i resumida panoràmica de la situació lingüística al País Valencià que no permet tenir una situació triomfalista de la situació.

Recentment la revista "Com ensenyar català als adults" que edita el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, acaba de publicar un suplement especial que conté el treball "Mapes per a l'estudi de la llengua catalana". Els mapes han estat elaborats amb dades de l'any 1.986, per tant pot haver-hi algunes variacions amb l'actualitat.

Arreu, el català l'entén un 90% de la població llevat dels nuclis urbans: Barcelona, Sabadell, Sant Boi, Tarragona, València, Alacant, Elx. A la majoria de llocs el català també el parla més d'un 75% amb percentatges més baixos als llocs esmentats. El mapa que espanta de veritat és el coneixement del català escrit. Tot el Principat es manté en la línia del 46% cap amunt i tot el País Valencià, el 45 cap avall.

Unes gràfiques espaordidores

Apareixen unes gràfiques que demostren que el català practicant ja ha desaparegut d'Alacant. A la ciutat d'Alacant el català ja ha estat substituït pel castellà. I segons aquest atlas, a Cornellà són més els que saben escriure català que els que el parlen. O sigui que el català ja és una espècie de llatí. Segons aquests mapes, al País Valencià les zones més industrials i/o turístiques, amb més immigració, tenen els índexs més baixos, tant en l'entendre com en el parlar: les comarques del Camp de Morvedre, L'Horta, la Marina Baixa, l'Alacantí, el Baix Vinalopó i les Valls del Vinalopó.

Hi ha una gran diferència entre zones urbanes i rurals: Xàtiva, que podria representar les comarques rurals, té uns percentatges elevats d'entendre i parlar. Els índexs baixen molt en el llegir i en l'escriure. València i Alacant presenten una situació de substitució lingüística

Les estadístiques són el gran argument de Política Lingüística de les dues Generalitats, però el que denuncien els autors citats no són els avenços des de la promulgació de les lleis de normalització, l'any 83, sinó que determinats estaments quan parlen dels coneixements de la llengua només tenen en compte la situació del Principat i s'obliden del conjunt dels Països Catalans on globalment la situació no és tan triomfalista. El que diuen és que la llengua del carrer està molt malalta, que la gent o la joventut utilitza als llocs públics el castellà o aquest híbrid de català ple d'expressions castellanes d'argot, que aquesta llengua se sap i s'estudia cada dia més, però cada dia s'utilitza menys. El que fa falta, i això és el nucli de la qüestió, és que la llengua sigui necessària; en definitiva, no que s'entengui sinó que s'utilitzi.

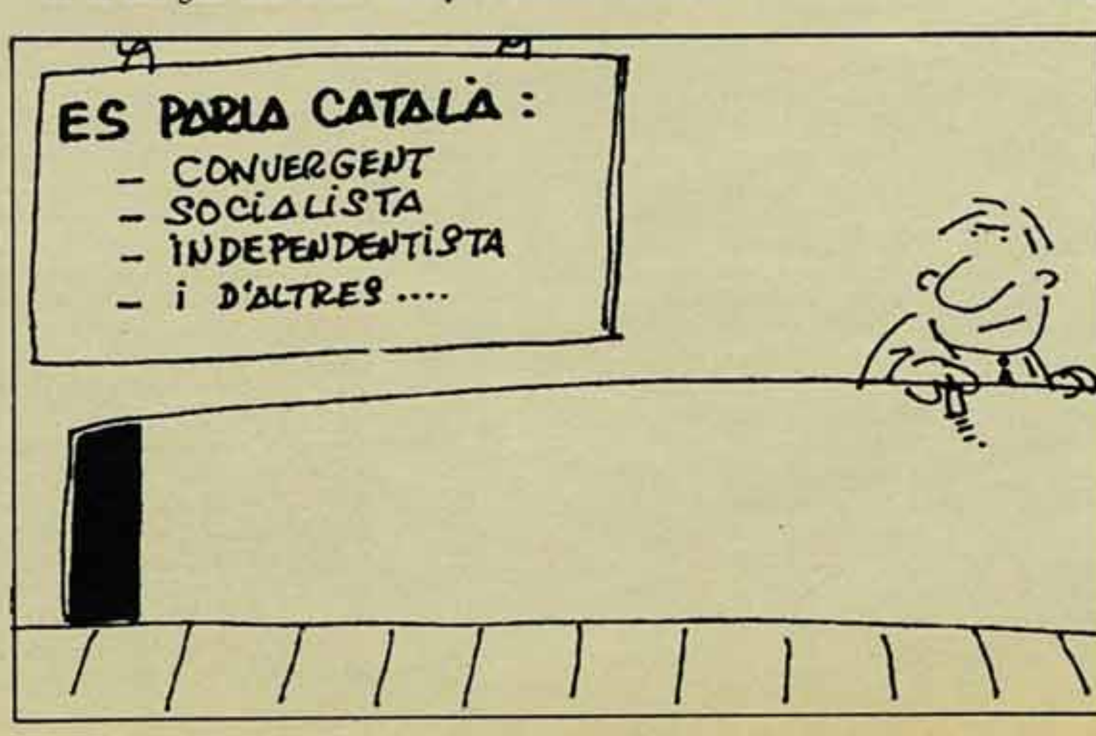
Al País Valencià el procés encara és més accentuat. La qüestió del bilingüisme té un suport oficial més descarat i l'acceptació d'aquest model en la situació valenciana vol dir que més tard o més d'hora hi haurà la desaparició d'una de les dues llengües. Hi ha zones on fa 50 anys el català era viu i ara ha desaparegut.

No n'hi ha prou...

No n'hi ha prou que s'hagi estès als mitjans de comunicació i que segurament acabarà estant present en la futura comissió autonòmica del Senat espanyol, al costat del basc i del gallec. Ni que a mitjans de setembre el ple del Parlament Europeu discuteixi l'informe ja aprovat per la Comissió de Peticions, sobre les llengües minoritàries i el català. La nostra llengua no tindrà estatus oficial a la Comunitat (per cert, la reivindicació començada i encapçalada per la Crida era l'oficialitat plena del català. Els euro-parlamentaris són responsables de no haver previst aquest resultat i de no haver promogut algun tipus de mobilització), però serà reconeguda i es farà servir en algunes comunicacions d'aquesta institució.

Cal actuar en dos sentits: que les forces polítiques més conscienciades siguin les primeres en l'ús de la llengua catalana, denunciïn i facin públics els abusos estatals i autonòmics sobre el fals bilingüisme. Per altra banda, analitzar, coordinar i canviar tots aquells aspectes de les Lleis de Normalització que impedeixen la seva extensió a altres àmbits que no sigui exclusivament l'ensenyament. Tenir en compte tots aquests aspectes, entre d'altres, és una obligació de tota lluita per l'alliberament nacional.

S.Q.

Un testimoni directe

Viatge a l'Est

Aquest estiu que ja s'acaba, molta gent de tota mena ha aprofitat les vacances per anar als països de l'est. El Berlín del Mur esmicolat; la Txecoslovàquia del Front Cívic, la Hongria dels experiments econòmics, han estat les destinacions més habituals. La redacció del "demà" no ha volgut ser menys, i també ha volgut ser-hi present en aquest nou aplec i veure la realitat en aquests països amb ulls de turista.

És cert que, moltes vegades, la visió turística de les realitats resulta superficial: els problemes de les llengües i del desconeixement influeixen. Però també te avantatges: pot conèixer una realitat amb una visió pròpia.

El nostre viatge, de molts pocs dies, s'ha limitat a Txecoslovàquia i Hongria. Aquí expliquem algunes impressions.

Quan s'arriba a Txecoslovàquia per carretera, resulta difícil no sentir un cert formigueig, una emoció fruit de la sensació de travessar l'antic teló d'acer, d'arribar a un país capdavanter en les revoltes contra l'opressió. La frontera resulta quasi com s'espera. Policies i duaners de cara seria, demanen el visat. Cal pagar els dòlars o marcs corresponents, omplir els formularis i realitzar el canvi mínim obligatori de corones i fornir-se dels bons de benzina.

Arribant d'Alemanya, la primera ciutat és la mítica Pilzen, on la cervesa agafa el seu nom. I la impressió resulta força decebadora. Varem fer el viatge el mes de maig, i la ciutat anava a celebrar l'aniversari de l'alliberament del nazis. Carrers i botigues eren plens de cartells amb l'estrellada bandera dels USA, molts d'ells signats pel Front Cívic, festejant el fet de que a Pilzen les primeres tropes que van arribar varen ser les ianquis i no les soviètiques. Resulta que durant molts anys aquest fet també els va ser amagat i ara el recuperaven, encara que fos amb regust de Coca Cola i MacDonalds. L'aspecte físic de la ciutat semblava correspondre a la celebració. Façanes i carrers semblaven voler conservar les destrosses de la guerra. Pel seu estat podria dir-se que no havien sofert cap mena de manteniment des de feia quaranta-cinc anys. Però malgrat la tristesa de l'aspecte exterior, l'estrèpit dels tramvies i la buidor de les botigues, la cara, l'expressió de la gent ens era força coneguda. Era la mateixa expressió que trobaves al París del 1968; al Portugal del 1973, a la Catalunya del 1977, a la Nicaragua Sandinista. Una expressió d'alegria espectant, de ganes de conèixer, d'assumir el propi destí; de l'orgull d'haver estat, encara que sigui per un instant, protagonistes de la pròpia vida. Ara sabem que l'anomenada "Revolució del vellut" ha deixat en l'aire moltes incògnites, però en qualsevol cas, ha permès la mobilització real de milers de persones i això implica sempre forces promeses.

Praga

Praga, la capital d'un país multinacional, es també la capital d'una de les seves parts, la Txeca. Ciutat plena de racons, d'història d'un continent, sembla feta per passejar-hi hores i hores, setmanes senceres sense repetir ni un sol dels racons. El Vltava, pacient, uneix la ciutat amb el seus ponts màgics, malgrat l'aiguabarreig de colors de la pol.lució que arrossega. Tot és ple de cartells del Front Cívic (les eleccions eren a tocar), i en molts cassos aquests eren veïns forçats de fotografies del Papa Joan Pau II, el que no deixa de ser, com a mínim, curiós. El reconvertit Partit Comunista havia canviat el seu símbol històric per dues cireretes lligades. No era doncs d'estranyar veure cartells amb un Stalin que tenia les cireretes con arracades a l'orella. La gent omplia els mítings i, literalment, devorava la nova premsa. Però com arreu de l'antiga Europa de l'Est l'angoixa de llibertat després de quaranta cinc anys de règim estalinista, de monuments als tancs soviètics (els mateixos de la invasió del 1968, ara recordada en una exposició a l'avinguda de Sant Wenceslao), s'identifica amb l'economia de mercat, amb el capitalisme.

Pel país circula una dita que resulta significativa de l'estat d'ànim de la gent i de la percepció sobre el règim anterior: "Qui no roba a l'estat roba a la pròpia família", la qüestió és que el robatori, la corrupció s'estén més enllà d'un estat viscut com aliè, i resulta palpable quan es carrega benzina a les estacions de servei i els litres cobrats no corresponen ni aproximadament als realment entrats als dipòsits; o en el mercat negre de canvi de monedes o en la corrupció que fa que molts dels serveis siguin únicament accessibles pagant amb divises occidentals.

Evidentment, les construccions d'habitatges són també decebadores. Repartides per arreu, les construccions d'habitatges pels treballadors recorden massa els polígons i ciutats satèlit del cinturó de Barcelona. El més feixuc però és veure com aquestes cases-capsa de llumins son presentades com una "realització del socialisme" i difoses a les postals...

La gent, pels carrers i places, té molt clares les seves aspiracions. Volen ser com els "occidentals", sí es possible com els alemanys, però si no també es conformen a ser com els italians o els espanyols. Malgrat que la reforma econòmica, a diferència de les veïnes Polònia o Hungria, encara es troba a les beceroles, l'atur comença a ser-hi present i s'han incrementat les dificultats de proveïment no només dels articles de consum, sinó també dels articles bàsics. Tot això implica un cert creixement del malestar social, que fins ara esta sent capitalitzat pel Front Cívic i que actua en el sentit de pressionar la reforma econòmica. L'esquerra i els sectors radicals, presents també a l'interior del Front Cívic com el nostre company Peter Ulh, tot i mantenir un cert prestigi, resten força minoritaris. La gent no vol nous experiments que identifica amb els quaranta cinc anys de "socialisme real". El mercat els apareix com la via a la llibertat i la fi de la penúria. La realitat ja situarà les coses al seu lloc.

Bratislava

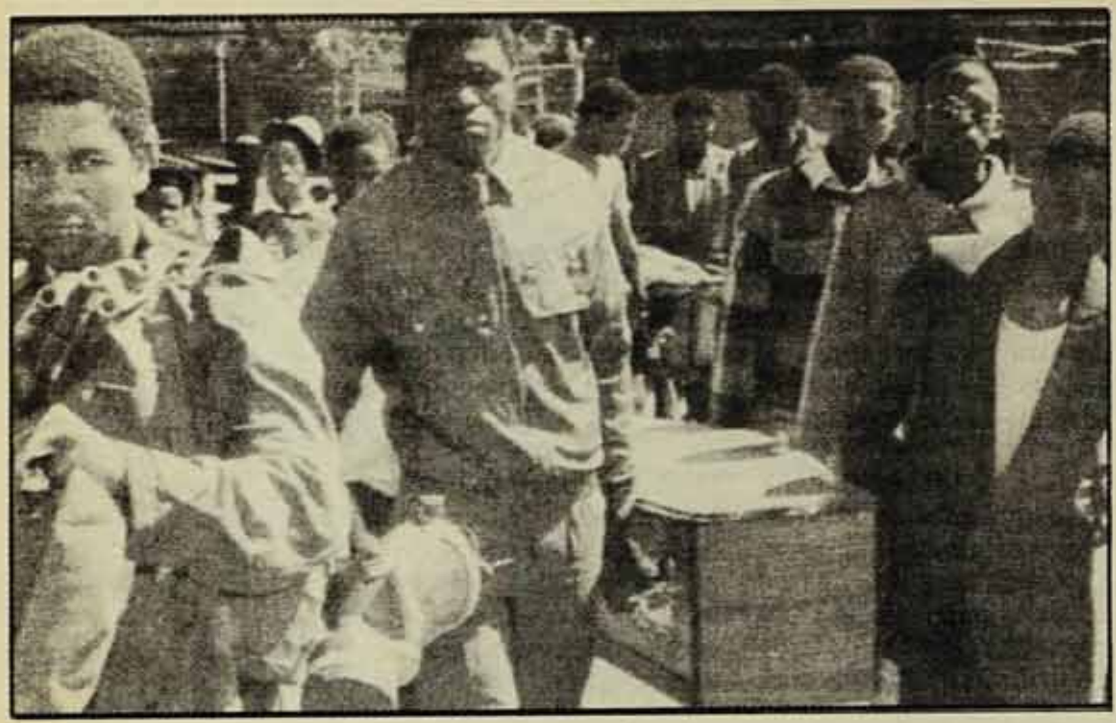
Bratislava és la capital d'Eslovàquia, la segona de les nacionalitats del país. Aquí, s'ha viscut l'opressió nacional dins d'una federació que, teòricament, respectava els drets iguals de les dues repúbliques. Segurament per això són abundoses les pintades de "Eslovàquia Estat" i per això també, partits com la democràcia cristiana intenten d'aparèixer com forces nacionalistes. De tota forma és el "Redreçament Democràtic" la força majoritària, aliada del Fòrum Cívic Txec i formada, entre d'altres components, pels seguidors d'Alexander Dubcek. Varem poder veure un míting d'aquesta força que aplegava molta gent. Al final, el cant de la Internacional era substituït per la cançó de John Lennon "Dona una oportunitat a la pau", cantada amb anglès, i pel sonar insistent de les claus dels assistents. La diferència de potencial econòmic entre Bratislava i Praga és clara, com ho és la marginació soferta pels eslovacs. Per això una de les mesures del nou parlament, abans de fer una nova constitució, ha estat la de canviar el nom oficial de l'estat que ara ha passat a dir-se "República Federativa del poble Txec i Eslovac". A la ciutat, que vol esdevenir un centre turístic a cavall de tres fronteres, i ara mateix ja disposa de Casinos i botiges plenes d'alemanys i austriacs aprofitant-se dels preus subvencionats multiplicant així la penúria d'articles de consum. Però el Danubi, que travessa Bratislava, es un riu fascinant, malgrat la contaminació. Veure com s'esmuny per les planes centroeuropees resulta tot un espectacle, sobre tot per nosaltres fills d'unes terres de rius minsos i escadussers.

Budapest

I és el mateix Danubi els qui ens condueix a Budapest, segurament la més occidental de les capitals de l'Est. Reconstruïda ja el segle passat imitant el París i el Viena de la burgesia, avui representa el model de reforma a que molts aspiren. Les botigues són plenes i encegadores. Totes les multinacionals, totes les marques hi són representades, però el nivell de vida de la població, deixant de banda els nous especuladors o els vells buròcrates reconvertits, ha disminuït en picat. La misèria és present pels carrers, no només en l'insistent mercat negre de canvi de divises, sinó també en els tenderols improvisats on la gent vent les seves escasses pertenences. El marc, el dolar i, inclús la pesseta, son les aspiracions de molta gent, que pateix encara l'enlluernament dels brillants neons i el record de la ferotge repressió estalinista del 1956. A la vella Ciutadella que vigila la ciutat, pot encara veure's una exposició sobre la vida quotidiana en l'era més negra del règim estalinista. És difícil no sortir amb els ulls negats de llàgrimes. Llàgrimes de ràbia per l'envergadura de la repressió, però de ràbia també pels centenars de milers de militants estalinistes que, honestament, han donat el millor de la seva vida arreu del món per defensar aquests règims podrits d'arrel. En la nostra tradició, hem anomenat aquests règims com Estats obrers deformats, volen indicar a la vegada l'abast de les transformacions socials que operaven i la deformació que patien des del seu mateix naixement. Avui, a la llum de l'experiència, caldria segurament reforçar segurament la segona part de la definició, deixant suspesa entre parèntesi la definició del seu caràcter social.

Joan Font

Parlem amb una revolucionària sud-africana

La fi de l'apartheid? Encara no

No és gaire sovint que se'ns presenta l'oportunitat aquí de sentir l'opinió d'algun corrent del moviment d'alliberament nacional de Sud-àfrica amb postures diferents de les de la major part de la seva direcció. Per tant hem aprofitat la seva breu estada a Barcelona per parlar amb Ayesha Rajah, militant a la Ciutat del Cap de WOSA (Organització Obrera per a l'Acció Socialista). Aquesta organització es va crear a l'abril d'enguany com a resultat de la fusió de diferents grups que creuen que la lluita a Sud-àfrica és una lluita pel desmantellament del capitalisme. Aquest estiu, l'ANC ha renunciat a la lluita armada. L'entrevista és anterior, però cobra més actualitat després d'aquest esdeveniment.

S'ha parlat molt del discurs "reformista" pronunciat per de Klerk el dia 2 de febrer. Què en penses tu?

El líder del Partit Conservador, Andries Treurnicht, va qualificar aquest discurs del més revolucionari que havia sentit mai. En la meva opinió, era més aviat un ben meditat discurs antirevolucionari. Tot un seguit de factors ha obligat de Klerk a obrir la possibilitat d'una solució negociada. Per una banda l'URSS ha fet pressió perquè l'ANC negociï. Per l'altra, el boicot ha comportat uns quants problemes econòmics. Però més important que aquests factors externs, la situació creada a partir de les revoltes estudiantils del 1976 va convèncer el règim i els sectors capitalistes més importants que havien d'introduir alguns canvis si volien evitar una situació revolucionària.

Efectivament, durant el període entre el 1980 i el 1986 una tal situació s'estava gestant. Malgrat la feblesa del moviment d'alliberament van haver de reaccionar i planificar alguns canvis. Des del 1976 han anat creant una petita burgesia negra. Un dels entrebancs aquí era que tot i disposar d'una quantitat de diners considerable, les lleis de l'apartheid no els permetien de deixar els "townships" i instal.lar-se als barris més còmodes, reservats pels blancs.

A més, hi havia una mancança de mà d'obra qualificada que no podia cobrir-se ja amb gent blanca. I també existien problemes deguts a la restricció del mercat intern.

Tot plegat va portar a aquest intent d'evitar una revolució i de reformar les estructures capitalistes.

Ara s'ha passat a una fase de negociacions. Com les veus?

Els contactes ja van començar fa temps. Per exemple, durant els seus tres darrers anys a la presó Mandela ja parlava amb el govern. El problema és que ni les masses, ni els altres moviments d'alliberament, no tenen ni idea del que s'està negociant. Fins ara les converses han estat secretes, i això posa en dubte la responsabilitat d'aquesta direcció davant les masses.

A més el govern ha decidit parlar només amb un sol sector del moviment quan n'hi ha molts, com ara el PAC (Congrés Nacional Pan-africà) que recentment ha crescut força, AZAPO (Organització del Poble d'Azània) que subscriu la filosofia de la Consciència Negra, el Unity Movement (Moviment Unitari) i la nostra organització.

Nosaltres hem demanat una conferència consultiva de tot el moviment d'alliberament abans de parlar amb el govern. L'ANC encara no hi ha respost, però hi ha hagut reunions entre els altres grups.

El que acabes de dir sembla una crítica a l'ANC.

Més exactament, és una crítica de la direcció de l'ANC, no pas de la seva base. Des de la seva creació l'any 1912 sempre han dit que estan disposats a compartir el poder, i que no són una organització revolucionària. Sempre han pretès establir una democràcia (burgesa) fins i tot quan practicaven la lluita armada, que concebien com a una tàctica no pas per guanyar una guerra, sinó per obligar el govern a negociar.

Segons la nostra anàlisi, tenim un sistema capitalista entreteixit amb la discriminació racial. Ens preguntem fins a quin punt la supressió de les lleis de l'apartheid canviarà la vida de la gent obrera negra.

A despit del que dius, la Carta de la Llibertat proposa uns canvis que a primera vista semblarien d'una certa envergadura.

D'acord. Però proclama també que tots els grups nacionals gaudiran de drets iguals. Això implica que hi ha grups nacionals. Nosaltres rebutgem aquesta noció. La nostra meta és la construcció d'una sola nació. Des de fa temps fem servir el lema: Una Azània, una nació. D'aquesta manera hem obligat l'ANC, on es troben agrupaments tals com el Congrés Indi de Natal, el Congrés de les Persones Mestisses, etc., a replantejar-se la qüestió nacional.

Cal mirar el que fa l'ANC, no pas el que diu. De Klerk ha dit prou clarament que la constitució de la qual parla inclourà els drets de les minories com a lleis bàsiques i inamovibles. Ara bé, Nelson Mandela ha estat dient que fa falta prendre en consideració les temences de la gent blanca, i que durant un cert temps, sense especificar, tal vegada sigui necessari permetre alguna protecció de les minories.

Hi ha una població blanca de cinc milions, si fa no fa, una extrema dreta forta i armada, una policia i un exèrcit intactes. Com es pot superar aquest obstacle?

Hem de tenir present l'existència d'una amplíssima aristocràcia obrera blanca que, si l'apartheid desapareix, perdrà els privilegis dels quals havia gaudit fins ara. D'aquí la forta reacció de la dreta. Però no són tan forts com aparentaven. Irònicament alguns membres de l'extrema dreta està experimentant en la seva pròpia carn els efectes de la legislació sobre la seguretat quan són detinguts sota les clàusules que restringeixen el seu accés a advocats, metges, etc.

No obstant això, penso que de Klerk només pot avançar en la mesura que el deixi l'electorat blanc i que pugui conservar la lleialtat de l'exèrcit i, sobre tot, la policia. A llarg termini crec que de Klerk està disposat a deixar anar la classe obrera blanca, però si hi ha eleccions i les guanya la dreta tindrem un govern militar feixista. Ara bé, si de Klerk sap afanyar-se i apaivagar els temors de la classe obrera blanca, encara podria sortir-se'n.

Això és el que podria fer de Klerk. I el moviment de masses?

Històricament la classe obrera blanca i la classe obrera negra no han tingut exactament els mateixos interessos. No crec que hi hagi cap possibilitat d'acostar-se a la classe obrera blanca per organitzar-la o reclutar. Per tant és al règim que li pertoca d'adreçar-se a aquest problema. I dic que és el seu problema precisament perquè el seu projecte és la reforma del capitalisme per tal de salvar-lo i la classe obrera blanca l'hi podria complicar.

Nosaltres hem de saber defensar-nos contra els atacs, que ja han començat, de l'extrema dreta. Una possibilitat és la d'establir comitès d'auto-defensa, i en aquesta terreny tots els sectors del moviment d'alliberament hi haurien de col.laborar. En aquests moments no tenim ni les armes ni l'organització per poder vèncer la classe obrera blanca.

Què penses de la idea d'una mena de fusió entre MK (la guerrilla lligada a l'ANC) i la Força de Defensa Sud-africana (l'exèrcit)?

Ja hi hagut un bon nombre de reunions entre els dos. Segons la premsa van passar d'un ambient tens a unes bones relacions. Però, com es pot reconciliar un exèrcit d'alliberament del poble amb un que des de fa molt de temps ha estat la instrument de la repressió d'aquest poble? Només podria representar la fusió de dos exèrcits pro-capitalistes, la qual cosa representaria un gran perill per a l'activitat de la classe obrera.

Un altre problema greu és la guerra civil a Natal.

Aquesta dura des de fa cinc anys, però darrerament s'ha intensificat amb uns atacs brutals sobre tot contra COSATU (la principal central sindical) i la joventut de l'ANC. Per una banda tenim les forces del moviment d'alliberament, i per l'altra una col.laboració molt estreta entre Inkhatha (organització reaccionària encapçalada per Buthelezi que pretén agrupar els zulús). Però no és una guerra ètnica. De tots dos costats hi ha gent que viu a Natal i que parlen el zulú.

Inkhatha, que és un moviment petit burgès, ha treballat sempre amb l'estat per mantenir el control de la terra i així obligar la gent a donar-hi suport. La intensificació representa un intent de deixar el moviment d'alliberament fora de combat per tal de tenir si més no un territori en tot el país totalment sota el seu control.

Al principi hi havia gent que deia que havíem de dirigir les nostres energies contra l'enemic principal, és a dir l'estat sud-africà. Però Inkhatha ha format part d'aquest estat. Ara la pressió de la base ha obligat la direcció de COSATU i de l'UDF (Front Democràtic Unitari) a adoptar una postura molt més radical i donen suport a la creació de comitès d'auto-defensa.

Aquesta mesos hi ha hagut revoltes en alguns bantustans, i en d'altres converses entre els seus líders i l'ANC. Com serà possible la seva reintegració dins la resta de Sud-àfrica?

La seva re-integració és una de les principals reivindicacions del moviment d'alliberament. A la major part dels bantustans els dirigents han acceptat el seu estatus i així han abonat la idea de la divisió de Sud-àfrica en diferents tribus. Molt sovint han fet servir mètodes més repressius que el propi règim sud-africà. Segons l'ANC volen guanyar com més gent millor pel seu costat de la mesa negociadora. Per nosaltres aquesta aliança és molt problemàtica.

Amb la creació de COSATU l'any 1985, molta gent hi va tenir moltes esperances. Darrerament s'han produït dos fets que semblen comprometre la seva independència. Primer va adoptar la Carta de la Llibertat, i després va entrar en una aliança amb l'ANC i el Partit Comunista.

Alguns dels sindicats dins COSATU es van negar a adoptar la Carta i el tema va provocar una escissió en un altre. El sindicat del metall i el del comerç diuen que l'objectiu de la seva lluita és l'enderrocament del capitalisme i la institució del socialisme. Moltes de les aliances

fetes per COSATU amb altres organitzacions han estat fetes entre la seva direcció, o burocràcia, i la direcció de les altres organitzacions. Això representa un obstacle a la fusió entre COSATU i NACTU (la segona central sindical).

Nosaltres, cada cop més, exigim que els sindicats, així mateix com totes les organitzacions cíviques, siguin independents de tot partit polític per tal de poder comptar amb la unitat més ampla possible.

Penses que una sortida favorable a la classe obrera sigui possible?

La classe obrera negra té un poder enorme. Això es veu tant als sindicats com a les comunitats. Si no es deixa enganyar i rebutja una resolució de la crisi en termes d'una democràcia burgesa llavors existeix la possibilitat que es produeixi una situació revolucionària. La part d'aquesta classe obrera que està organitzada és encara molt petita. Però amb aquest nou espai per a l'activitat es podrà consolidar i a llarg termini, si el sistema post-apartheid es mostra incapaç de millorar el nivell de vida de la gent, quedarà amenaçat de mort. La classe obrera negra no té absolutament res a perdre i per tant té la possibilitat de ser una força revolucionària.

Sembla que ara els sindicats dediquen molta més atenció a la problemàtica de les dones. Què hi passa realment?

Això es deu a la creixent sindicalització de dones treballadores i el fet que han plantejat les seves reivindicacions específiques, com ara el dret a la baixa per maternitat. Alguns dels sindicats més progressistes han passat a reivindicar també el dret a la baixa per paternitat. Aquest desenvolupament de la consciència de les dones les ha portades a crear comissions de dones dins dels sindicats on poden discutir dels seus problemes. Fins i tot hi ha sindicats només per a dones com el de les treballadores domèstiques. Ara bé, aquests avenços no han estat encara acompanyats per una més gran presència de les dones a la direcció dels sindicats. En part això s'explica també per la mes gran càrrega de feina que tenen i ara s'està plantejant qui hauria de ser responsable per les tasques domèstiques, per la mainada. Molts dels homes segueixen amb les idees tradicionals envers les dones. Moltes dones parlem ja no de la triple opressió com a negres, com a part de la classe obrera i com a dones, sinó també del "quart torn" que representa l'activitat política.

Cada cop més dones demanem, per exemple, que durant les reunions hi hagi provisió per la cura de la quitxalla i que això no sigui responsabilitat de les dones.

Una reivindicació molt important és la de la reunificació de les famílies. Ens la pots explicar?

Aquesta reivindicació qüestiona les lleis i el funcionament del capitalisme a Sud-àfrica. Jo he vist, per exemple, l'angoixa de les dones que treballen a les cases de la gent blanca i que es troben totalment aïllades de la seva família. Com a socialista comprenc el paper de la família burgesa en l'opressió de la dona, però parlar a la classe treballadora en aquests termes no ens portaria enlloc. En aquests moments és més important de donar suport a les reivindicacions del poble tal com les planteja el propi poble.

Tot i això el que sí estan plantejant també aldones de la classe obrera és el fet que dins la família es produeix una explotació de la dona que moltes comparen amb l'exercida pel patró.

La ideologia de l'apartheid recolza fins un cert punt sobre el concepte de les races. Com enfoques tu aquest concepte?

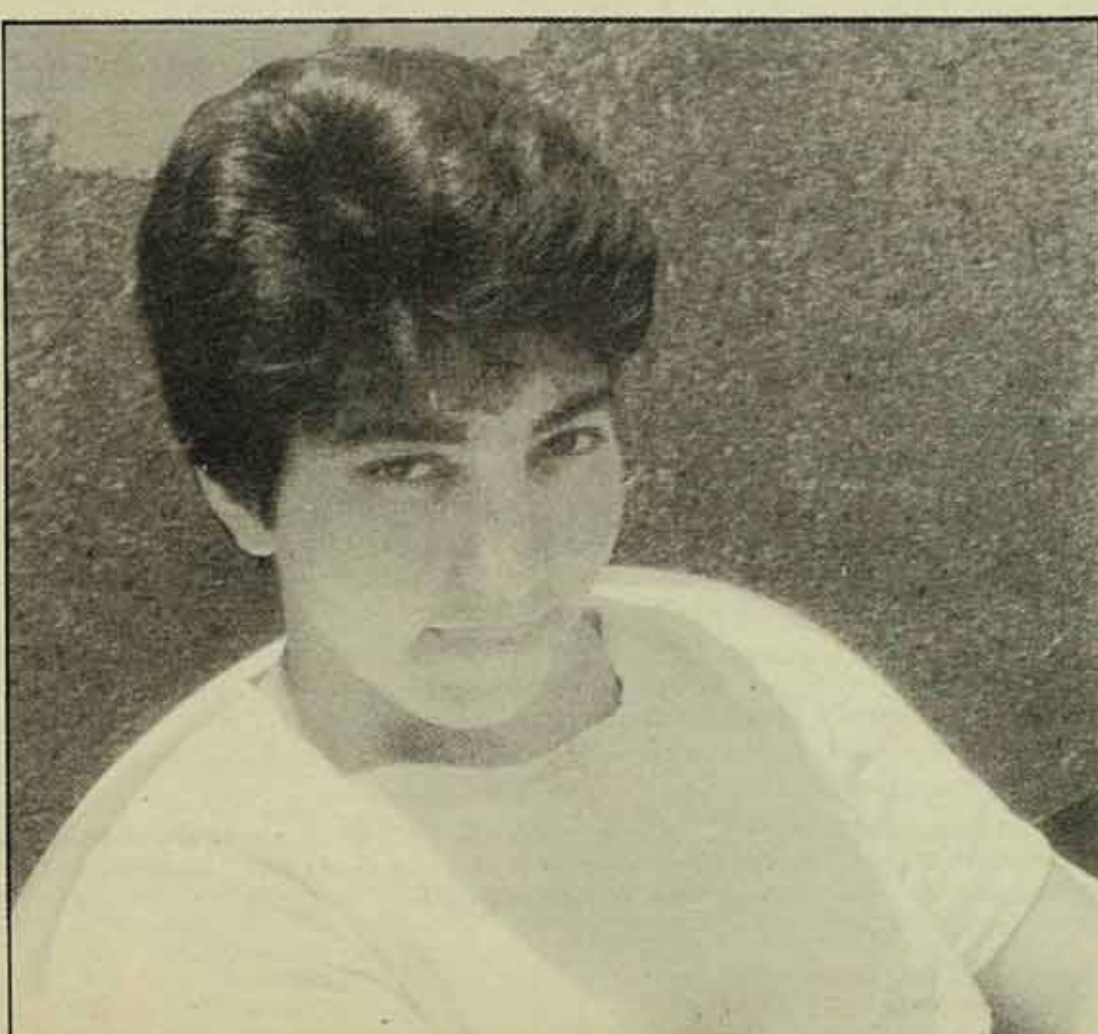
Nosaltres rebutgem totalment el concepte de raça. Pensem que és un mite creat pels països colonialistes per justificar l'opressió i la brutal explotació dels pobles indígenes arreu del món. Nosaltres som partidaris de la teoria segons la qual tota la gent pertany a la mateixa raça, la raça humana.

Alguna gent fa servir la paraula "no-racista". El problema aquí rau en l'ambigüitat. Vol dir que no ets racista, o que penses que existeixen diferents races però no tens cap prejudici? Nosaltres hem optat per l'expressió "anti-racista" que deixa clar que estem en contra del concepte mateix de "raça". Uns sectors liberals empren el terme "multi-racial", el qual implica que gent de diferents races poden fer-se bé entre ells. El rebutgem igualment pels mateixos motius.

A Sud-àfrica de tota la gent desposseïda, oprimida, que no tenen el dret de votar, se'n diu negra. Es un terme polític. Mostra que tots els intents del govern per dividir-nos han fracassat. Tenim negres i blancs i prou.

Això no vol dir pas que alguna gent no es refereixi a si mateixa com a "índia" o "mestissa". Hi ha també un problema ètnic ja que alguns grups lingüístics es consideren d'alguna forma superiors a d'altres. I nosaltres volem evitar el que ha passat a d'altres estats africans on els capitalistes han fet enfrontar una tribu contra una altra, concedint més avantatges a una que a una altra.

La nostra alternativa consisteix en la construcció d'una sola nació, una sola Azània. I aquesta nació inclourà la gent blanca. La meta de la nostra revolució és humana i per tant abraça tothom.

Ayesha Rajah, militant a la Ciutat del Cap de WOSA (Organització Obrera per a l'Acció Socialista)

Namíbia

La independència desitjada?

Ayesha va treballar a Namíbia durant el període de transició cap a la independència. Hem fet un resum de la seva valoració d'aquest procés ric en ensenyaments, sobre tot pel que fa al possible futur del seu veí, Sud-àfrica.

La decisió de concedir la independència a Namíbia, un país que compta amb només un milió i mig d'habitants, va ser presa pels Estats Units, l'URSS, Cuba i Angola, sense cap mena de consulta ni a la seva població ni a les seves organitzacions més representatives. Va rebre la independència a canvi de la retirada de les tropes cubanes d'Angola (sense, però, la fi de la guerra de l'UNITA contra el govern angolès).

Aquesta independència es va atorgar segons la resolució número 435 de les Nacions Unides, adoptada l'any 1978. Dos factors es van conjuminar per produir el desenllaç ara: la nova política de l'URSS afavorint la resolució dels conflictes dits "regionals" de forma pacífica, i el fet que la seva intervenció a Angola començava a representar un problema per a Sud-àfrica tant pel cost econòmic com pel nombre de baixes, sobre tot a la batalla de Cuito Carnavale.

El número 435

Entre d'altres coses negatives, aquesta resolució dóna el control de la Badia de Walvis (l'únic port de calada profunda) a Sud-àfrica i sostreu a Namíbia les valuoses aigües del riu d'Orange tot decretant que la frontera entre els dos països passi no pas pel mig del riu sinó seguint la ribera del costat de Namíbia. A més, garanteix que no es produirà cap nacionalització sense una indemnització "justa" i que Namíbia pagarà tota la infrastructura construïda per Sud-àfrica durant el seu domini del país.

Després de gairebé trenta anys de guerra, sobre tot al nord on des de feia setze anys imperava el toc de queda des del capvespre fins l'alba i on la brutalitat de les forces sud-africanes havia afectat quasi tothom, la gent estava molt cansada de la guerra. I quan es van assabentar que la 435 s'havia d'implementar, van recuperar l'esperança. Seria l'alliberament total pel qual tant havien lluitat i sacrificat.

Poca gent entenia que significaria el dret a escollir el seu govern, però que les multinacionals seguirien emportant-se els recursos i la riquesa del país. I quan aquesta gent va plantejar la necessitat d'explicar això al poble i discutir-hi els problemes, la SWAPO (Organització del Poble de l'Àfrica del Sud-oest) s'hi va oposar tot dient que això no faria sinó confondre les masses.

Durant la campanya electoral els partits més petits van veure les seves possibilitats d'arribar a tota la gent força restringides per la manca de diners. La DTA (Aliança Democràtica Turnhalle, pro Sud-àfrica) va admetre després que havia guanyat molts vots donant aliments a la gent. Als representants del partits més modestos se'ls preguntava: com podeu pretendre a governar el país si ni tan sols teniu prou diners per muntar una campanya electoral?

SWAPO

Durant molts anys la SWAPO, majoritària dins l'oposició al règim titella de Sud-àfrica, ha gaudit a l'estranger de la condició d'únic i autèntic representant del poble Namíbia. També ha estat un símbol per a la gent del país, sobre tot a causa de la lluita armada. A més, sempre s'ha definit com a socialista. Ara bé, la manera de tractar la dissidència dins la seves files ha estat totalment antidemocràtica i per tant incompatible amb el socialisme.

L'any 1976 una sèrie de membres de la Lliga Juvenil de la SWAPO van demanar la celebració d'un congrés per poder discutir sobre la nova estratègia i les noves tàctiques necessàries després de la caiguda del règim portuguès a Angola i Moçambic. Una gran part de la gent crítica va ser detinguda i empresonada sense judici als campaments d'Angola, acusada de ser espies sud-africans.

La desconfiança ocasionada per aquest estil de procedir va costar-li molts vots, sovint arreplegats per la DTA, i amb ells la majoria de dos terços que li hauria donat més control a l'hora de redactar la constitució.

Des de la concessió de la independència hi ha hagut un nombre de vagues, però la SWAPO no hi ha donat cap mena de suport. Tampoc no ha fet pujar els baixíssims impostos pagats per les multinacionals. Els sindicats han criticat algunes clàusules de la constitució, i els estudiants han començat a demanar on són els canvis promesos i d'on venen els diners que cobren els ministres.

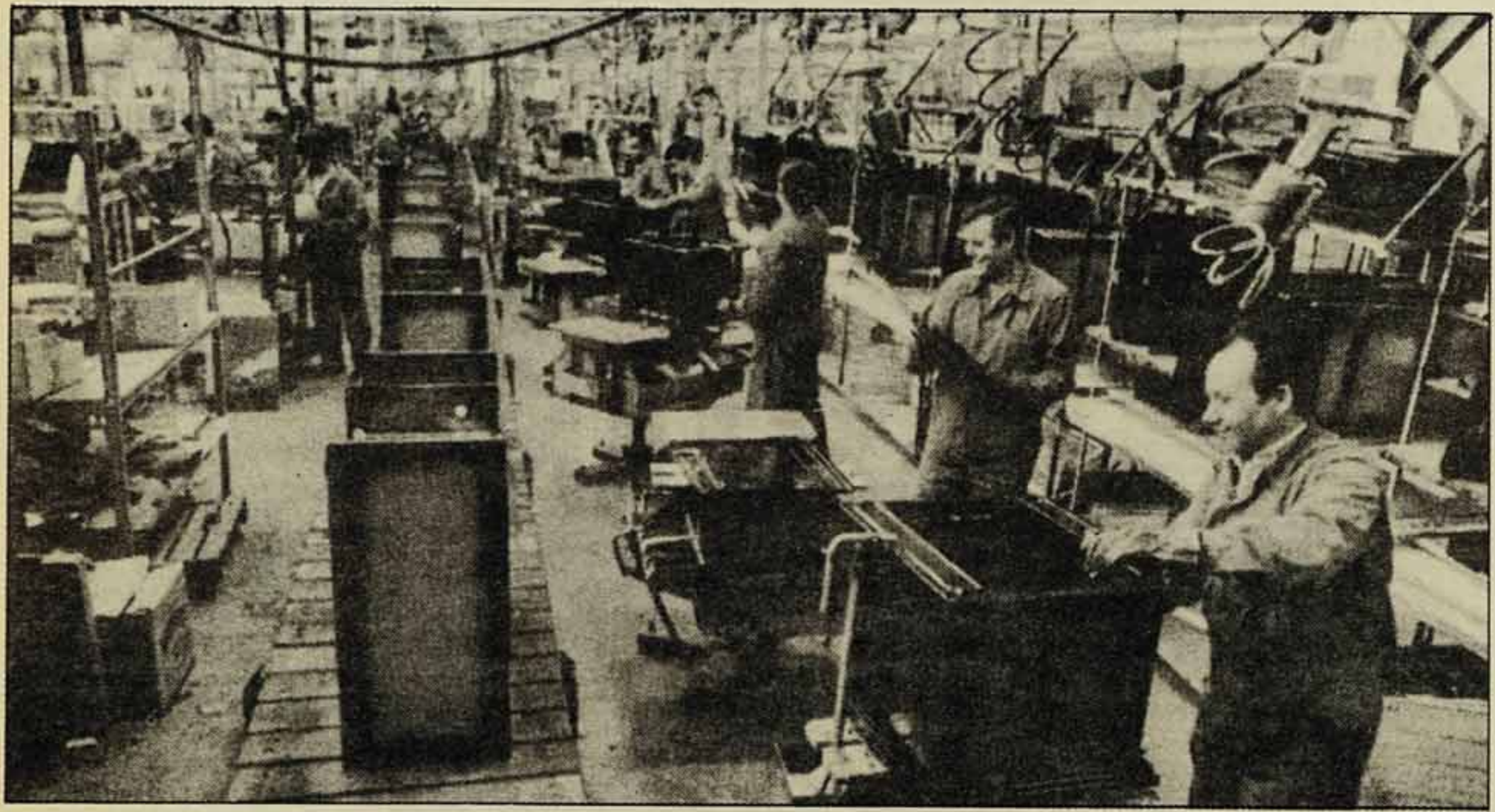
Aquesta independència ha donat el poder polític a la gent negra, tot mantenint intacte el poder econòmic dels monopolis. A Sud-àfrica hi ha molta gent que voldrien prendre aquesta transició com al seu model. No pas la gent revolucionària.

Oriol

SEAT-Volkswagen:

Sr. Cònsol de la R.F.A., nosaltres acusem

El passat 19 de juliol, coincidint de forma casual amb l'aniversari de la Revolució Sandinista, tres delegats del Comitè d'Empresa de SEAT Zona Franca (Francisco Selas, Diosdado Toledano i Antonio Sánchez) van fer lliurament al Cònsol de la R.F.A. a Barcelona d'aquest comunicat que tot seguit reproduïm. Mentrestant, davant de Passeig de Gràcia 111, seu d'aquest consolat, uns 100 treballadors i treballadores de la SEAT expressaven al carrer la seva protesta pel tractament que la multinacional VW està fent dels treballadors no adherits al pacte d'eficàcia limitada (per una informació més detallada de l'actualitat de SEAT, vegeu l'editorial del "demà" de juny). Reproduïm íntegrament el mencionat comunicat, escrit en un llenguatge indiscutiblement "diplomàtic", perquè creiem que val força la pena. Francament.

Sr. Cònsol de la República Federal

Distingit sr.:

Som treballadors de l'empresa que fabrica automòbils SEAT que, com vostè sap, forma part del consorci Volkswagen, i volem comunicar-li la nostra inquietud i la nostra protesta pel comportament de la direcció de la multinacional VW.

¿Com qualificaria vostè l'actitud de qui, havent rebut del govern de l'Estat una empresa neta de deutes, amb models de fabricació propis d'èxit, amb una estructura productiva integral, es dediqui a desmantellar-la progressivament fins a convertir-la en una empresa d'ensamblatge, substituint amb importacions els components que abans produïa SEAT, invertint molt menys del que va prometre?

¿Com jutjaria a l'empresa que havent proclamat el seu respecte per la legalitat, pel diàleg social, ha fet dels tribunals que jutgen els seus conflictes laborals el seu lloc de residència com acusada permanent dels treballadors, i que, malgrat les sentències desfavorables (il.legalitat del XII Conveni, factor K, etc.) insisteix en l'acció il.legal i no dubta en emprar el xantatge amb els treballadors, o no dubta en la utilització de la repressió acomiadant el sindicalista que la molesta?

¿Què pensaria vostè de qui, havent obtingut considerables beneficis sense realitzar les inversions previstes inicialment, es nega a la seva justa distribució entre tots els que hem contribuït amb el nostre treball a generar-los, i, ans el contrari, aplica augments salarials que amb prou feines recuperen el que ja s'ha "menjat" el cost de la vida, fent més grosses, en contra nostra, les diferències salarials i d'hores treballades amb la resta de treballadors de les empreses del sector?

Sr. Consol, aquests interrogants, per sí mateixos inquietants, adquireixen, en el marc dels actuals canvis històrics que afecten Europa, i molt directament al seu gran país, un color sinistre.

Efectivament, en aquests darrers anys sen's ha explicat als treballadors que la Unió Europea, primer en el terreny econòmic i després en el polític, significaria un gran avenç social i econòmic per a tothom. D'aquest discurs del que també participava la direcció de VW, els treballadors de SEAT hem pogut contrastar a la pràctica la seva veritable "realitat": augment de les desigualtats dels treballadors de la SEAT respecte als treballadors de VW d'Alemanya; implantació del torn de nit obligatori; treball obligatori en dissabtes i diumenges; generalització de les hores extres; eliminació progressiva de la professionalitat.

En definitiva, Sr. Consol, pels dirigents de VW els treballadors de SEAT no som europeus doncs ens apliquen els mateixos mètodes inhumans amb els que gestionen les seves fàbriques al Tercer Món.

Què passarà a partir d'ara? ¿Haurem d'ésser els treballadors de SEAT, i per extensió tot el teixit industrial i social de Catalunya, els qui paguem el cost econòmic dels canvis de Centre-Europa? ¿Haurem de prestar atenció als qui ens anuncien un ressorgir de poders imperials? ¿Tornaran imatges d'un passat que creiem superat?

El comportament antisocial dels dirigents de VW no solament és causa de sofriments per a nosaltres, treballadors, sinó que també alimenta la nostra inquietud i augmenta la nostra desconfiança.

Volem creure, Sr. Consol, que el comportament de la Direcció de VW pot ésser corregida per l'acció del seu Govern. Volem creure que les paraules del seu Govern en favor de la Democràcia i el Progrés Social no són paraules buides, i que prevalen per sobre dels interessos mesquins d'uns empresaris industrials, malgrat que siguin tan poderosos com és el cas de la VW. El seu país, Sr. Consol, ha donat al món grans humanistes: a les ciències, a la música, a la literatura, a la filosofia. Malauradament, també ha creat monstres. ¿No podria, Sr. Consol, aprendre la Direcció de Volkswagen dels primers i no dels segons?

I si els dirigents de VW no aprenen a tractar els treballadors com a éssers humans, ¿no hauríem d'obligar-los, entre tots, a que ho facin?

Esperant de vostè que trameti al seu Govern la nostra protesta i inquietud.

Barcelona, 19 de juliol de 1.990

TREBALLADORS DE SEAT-VOLKSWAGEN NO ADHERITS AL PACTE D'EFICÀCIA LIMITADA

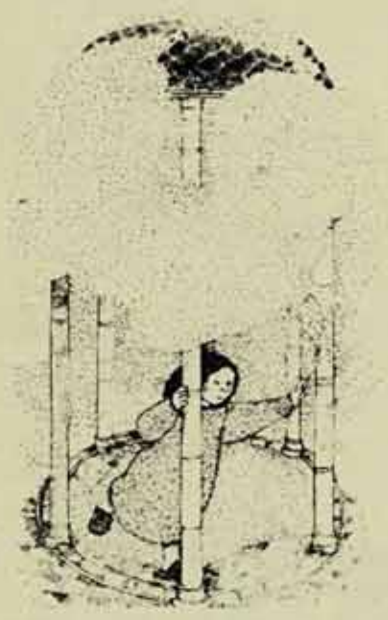
L'Avui encara és d'ells. El Demà el volem nostre. Però és ben segur que el Demà Passat serà vostre. Per això aquestes quatre pàgines. Que us ho paseu molt be.

La Maria estimava molt els ocells. Li agradava mirar per la finestra com volaven per la ciutat.

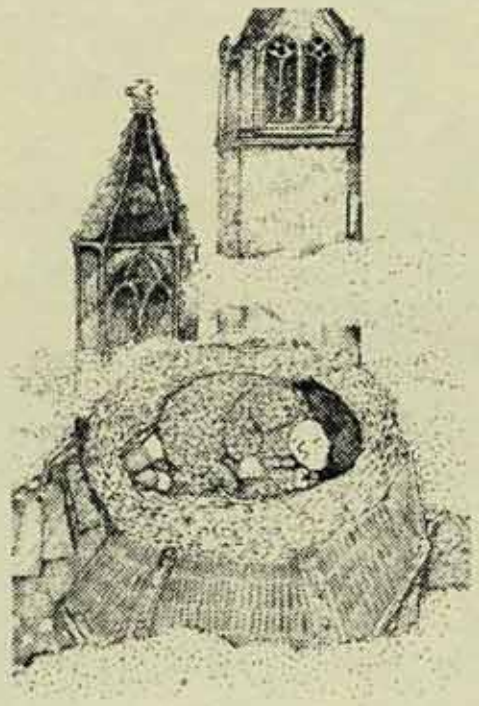

Un dia pensà que l'ocell engaviat que tenien a casa no podia ser feliç i se l'atansà a la seva falda.

Va imaginar-se que ella mateixa esdevenia ocelleta i donava voles i més voltes per una gàbia ennuvolada.

Se n'adonà tot somniant, que s'estava millor dins d'un niu a la taulada de l'església.

Al despertar, va pujar l'escala de les golfes per deixar anar el seu ocell per què voles lliure jugant amb els núvols.

Des de llavors, la Maria cada tarda resta a la finestra per convidar a berenar a l'ocell que, de ser seu com era, ara s'ha convertit en el seu amic.

Dibuixos de Roser Rius. Texte de J.F.

La Lluna

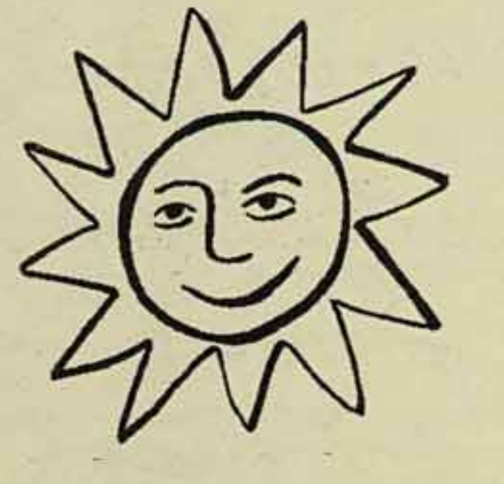
La Lluna i el Sol no són gaire amics. El Sol, poderós i xuleta, es mira la Lluna com si fos un bri de pols, com si fos un gra de sorra. La Lluna, pel contrari, tota amabilitat, mira al Sol com un company més, com un altre dels astres amb els qui xerrar.

Una vegada, fa ja molt temps, van estar parlant una mica. Era un capvespre cap el tard, quan la terra era tota coberta de núvols blancs i grisos. «Mira Lluna -li deia el Sol-, sense mi, tu no series res de res. La teva única funció, és la de reflexar pàl.lidament la meva llum esplendorosa. Jo soc la font de la llum, de la calor i de la vida.»

La Lluna, tota sobtada pel to descregut del seu company, li va contestar:

"Escolta Sol Solet, no entenc perquè et poses així. És cert que reflecteixo la teva llum, però només la que et sobre a tu, i, a més, faig moltes més coses."""

«Si dona, ara em voldràs vendre una moto. Com vols comparar-te amb mi, el Rei de l'Univers, tú que en l'espai no pases de ser una mitja cerilla.»

«Pots dir el que vulguis, però la teva potència i el teu orgull no et deixen veure les coses. Tu, amb totes les teves flames i la teva llum encegadora, estàs sempre sól dalt del firmament. La mateixa solitud agafa el teu propi nom ferreny. En canvi jo mateixa, més petita, tinc la companyia dels estels i dels planetes, sempre enjogassats. No Sol, no t'envejo pas la teva falsa potència.»

GRISELDA

Hola, em dic Griselda. Sí, ja ho sé, és un nom estrany. Però la Mare i el Pare, quan em van tenir, just abans de separar-se, els hi va agradar molt. Ja se sap, aquests carrosses ... I, a mi m'ha tocat aguantar-ho, i suportar tota mena de bromes i diminutius a l'escola i amb les companyes. La que menys em diu "Gris", que és un color que odio.

Be doncs, ja us he dit que la Lluïsa, la meva mare, i l'Andreu, el meu pare, van separar-se poc després de jo nàixer. Tots aquests anys he estat anant d'una casa a l'altra, d'unes avies a altres i, a més, he tingut tot de tios i tias diferents i mòbils. Normalment on estic més és a casa la Mare, on tinc la meva habitació i la majoria de les meves coses; però també a casa del Pare hi vaig sovint i hi tinc una habitació. La meva vida resulta doncs força complicada. Un cap de setmana de cada dos, i la majoria dels dimecres m'estic a casa de l'Andreu, la resta a casa de la Lluïsa. Però això ara, que als meu dotze anys ja soc gran. Abans, penso que ja us ho he explicat, tot sovint em tocava d'anar amunt i avall a casa d'una o altra avia, mentre els pares eren de reunió o de manifestació; és a dir, casi cada dia.

Perquè, això no us ho he dit, tots dos participen a moltes activitats: col.lectius de tota mena, sindicats, comitès, partits, moviments, etc. I, clar, això els deixa poques hores lliures. Quan era petita em feien anar moltes vegades a les reunions, quina plasta!. Ells allà xerra que xerraràs, tot ple de fum; i jo donant voltes a l'habitació o fent dibuixets estúpits. També em feien anar a manifestacions. N'hi ha algunes de divertides, les de l'OTAN o les de les dones, però la majoria...són un autèntic rotllo!. Per això, com us anava dient, l'any pasat vaig plantar-me. "S'ha acabat el bròquil", vaig dir-lis, "jo també tinc els meus drets". I és que, de veritat, ja n'estava més que farta. Un dia a casa de l'avia Rosa, aguantant els seus sermons sobre la seva filla, la meva Mare, lo maca que era de petita i la mala vida que porta ara...L'altre dia amb una cangur que només mirava la tele, llegia i em tractava com una cria petita, tot plegat un desastre. Jo tinc la meva vida i necessito el meu temps i el meu espai per les meves coses. A més, a l'escola -tot i ser "activa" que en diuen- no fan altra cosa que carregar-me de deures i treballs.

Així doncs vaig fer un pacte, un acord. Ells poden continuar fent les seves coses, però comptant que jo, la Griselda de la seva ànima, també soc una de les seves coses, i em mereixo algunes de les seves hores. Jo ja entenc que aquest món és un fàstic i que cal canviar-lo, i que cal fer moltes coses, però també és cert que jo els necessito una mica.

LA VIDA OFICIAL

***Manuel de Pedrolo**, (L'Aranyó 1918, Barcelona 1990), un dels escriptors catalans de producció més diversa, ha mort aquest estiu. La seva obra i la seva pròpia posició personal, insubornablement nacionalista i d'esquerres, ens obliga a un cert homenatge. Per això publiquem un dels seus contes, publicats en la seva obra pòstuma "Disset contes i una excepció". En ell podrem trobar tota la força del seu estil dins d'un contingut força actual.*

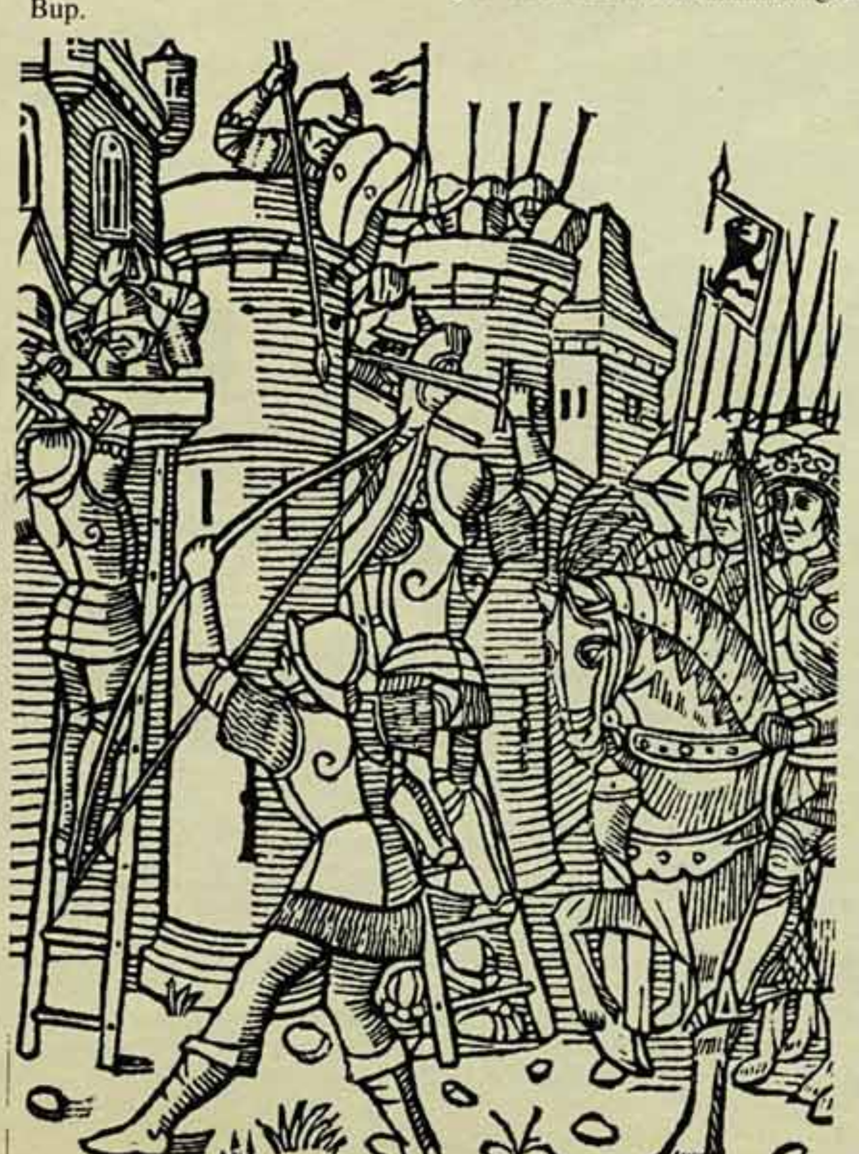
El Cap en persona seia darrera la taula, gairebé neta de papers, però amb dos telèfons, i va esperar que fos al seu davant per dir-li amb una veu inusualment neutra:
-S'han retirat els càrrecs...Te'n pots anar.
-I els altres ?
-També. Ja són fora. -Va allargar-li un full solitari que fregava amb els dits i demanà -:Firma aquí.
-Què diu ?
-Què vols que digui ? Que t'hem tractat correctament.
La Garby va quedar-se quieta, i el Cap va fitar-la amb els seus ulls pàl.lids.
-Què esperes ? No et corria pressa de sortir ?
La noia, dreta, va alçar-se les faldilles fins prop de la cintura i exposà la seva nuesa.
-I això ?
El Cap desplaçà una mirada indiferent fins a les cuixes, prop de l'engonal, i la féu pujar pel ventre. Un sobordinat en cos de camisa, que entrava sense haver trucat, va aturar-se en sec, també guaitant-la.
-Són les cremades -afegí ella.
-I qué ? -comentà el Cap -.Més val que et posis les calces.
-No en tinc. Me las vau esquinçar.
L'home va alçar la vista fins al seu subordinat, encara immòbil a tocar de la porta.
-Jonathan, busca unes calces per aquesta noia -va manar-li amb una expressió vagament riallera.
-On ? -preguntà el xicot.
-Surt a comprar-les, si cal. Encara hi deu haver alguna botiga oberta.
La Garby, que ara havia deixat caure la roba sobre les cuixes, aclarí:
-No demano les calces...Diu que m'han retirat el càrrecs, o sigui que ja no se m'inculpa de res.
-Lamentablement, és així.
-Però m'han torturat...
-Torturat ! Que de pressa que ho dius...! Aquests nois són una mica enjogassats i van fer-te una broma...
-Amb cigarretes enceses -el va interrompre ella.
-I què vols ara ? Ja les han apagades.
El subordinat, que no s'havia mogut esclafí.
-Au vés-te'n -digué el Cap, i ara se li endurí la veu-. No ens busquis les pessigolles si no vols que ens fem un tip de riure quan tornis. Perquè ens tornarem a veure.
-Vull que faci venir el doctor Bette -contestà la noia.
-Vaja ! I quí és aquesta eminència ?
-El meu metge. Sortia de la seva consulta quan em van detenir. M'havia examinat i sap que aleshores no tenia aquests senyals de cremades.
- I ara tampoc, nena, ara tampoc !
La Garby s'alçà de nou les faldilles, però el Cap féu un senyal al seu subordinat, el qual sortí immediatament del despatx. Llavors l'home tornà a mirar-la.
- Encara hi ets a temps -Amb un capciró, va tocar delicadament el paper -. Firma.
La noia negà amb el cap mentre enretirava les mans que sostenien les faldilles.
-Vull presentar una denúncia.
-És clar -assentí el Cap.
El subordinat entrà amb dos xicots més que també anaven en cos de camisa. Un d'ells, molt robust de braços, va subjectar-la i, introduint la mà per sota el jersei, va pinçar-li un mugró mentra l'altre li torçava el braç cap enrera fins que l'articulació va estar a punt de petar.
-No ! -cridà ella.
-Firma -digué el director, sense moure's de darrera la taula.
El noi que li pinçava el mugró amb uns dits que semblaven tenalles, va engrapar-li el pit amb força i li imprimí un moviment de rotació, com si fos una peça desenroscable; el seu company accentuà lleugerament la pressió sobre el braç, i ells serrà les dents abans de dir:
-No gosareu trencar-me'l; no sabríeu com explicar-ho.
-Ho explicaràs tu mateixa, nena -la informà el Cap -. Quan diguis que, per badoqueria teva, vas rodolar escales avall... Firma -repetí.
S'hi va veure obligada en convèncer-se que no li estalviarien res i, un cop complet el tràmit, abandonà el despatx enmig d'un silenci total. Fora, va orientar-se pel passadís buit, amb totes les portes tancades, i, en ser al replà, va anar davallant lentament, forçant les cames que li tremolaven, prement-se el pit on se sentia una fiblada.
Baix, travessà l'entrada sense mirar ningú i sortí al carrer fosc, desert. Tot just havia fet cinc o sis passes quan una veu cridà al seu darrera:
-Alto !
Es girà i va veure que eren dos, vestits de paisà. Un d'ells li digué:
-Quedes detinguda.
-Per qué ? -gemegà mentre sentia que començava a orinar-se.
L'altre, brutalment, va aixecar-li les faldilles sobre el cul nu i mastegà:
-Exibicionisme, provocació, escàndol públic, burla a l'autoritat...Sobren motius.
El seu company la va empènyer amb barroeria:
- Cap dalt !
Dins, ensopegà amb el primer graó i van deixar que caigués. De nou dempeus, ara amb les cuixes xopes d'orins i el colze encetat, van mig arrosegar-la escales amunt i passadís enllà, fins el despatx on el Cap encara seia darrera la taula.
-No el deia que ens tornaríem a veure ? -la saludà -. No em pensava que fos tan aviat...Què ha fet, aquesta vegada ? -preguntà als policies.
-Ens ha mostrat el cul, no sé si per incitar-nos o en senyal de menyspreu...
I el Cap va moure la testa, entre dolgut i desaprovador.
-Veus què passa, per no dur calces ? Au, seu, que et pendran declaració...

Manuel de Pedrolo

ROCANT LO PUJOL AL DESERT

Lo magnífic cavaller en cap Rocant lo Pujol, vencedor en mil batalles i heroi entre els herois, restava mig adormit en el seu castell del Queralb, mentre fora dels seus murs queia un Sol de justícia. La dolça Carmesina de Ferrús se li atançà amatent.

-Estimat lo meu cavaller nan -li diguè -. Acaba d'arribar un missatger de mar enllà, que vol donar-te un pergamí de l'emperador Bush-Bup.

- Fes-lo passar, na Carmesina. Veurem quines noves porta.

El missatger, barbut i cul caigut, entrà solemnement a la sala. Després de saludar amb diverses genuflexions, s'adreça al nostre cavaller Rocant, amb les següents paraules:

-Molt honorable cavaller Rocant lo Pujol, el nostre senyor l'emperador Bush-Bup, de la seva seu hamburgesiana estant, vol fer-te arribar les seves salutacions, tot esperant que visqueu molts anys al seu-nostre servei.

-Aneu per feina, cavaller de les Serres de Ponent. l'hora del sopar s'acosta i cal estar prest per aixecar-se.

-Be doncs, brillant cavaller, lo nostre emperador m'encarregat que us digui que el Sultà de Bagdaninoble l'ha insultat, prenent-li les terres surenyes, on el nostre senyor Bush-Bup hi cria dolces flors de safrà del dessert.

-Ja està, -diguè en Rocant.- ens vol fer pagar més doblers pel safrà.

-Això..., i també que l'ajudeu a recuperar les seves plantacions. En Busch-Bup, lo nostre emperador, diu que si no s'atura al Sultà ara, s'anirà quedant mossegadetes de les seves posesions. I tu Rocant, com bon vasall haurias d'ajudar-lo.

En Rocant lo Pujol va restar pensatiu. Pel seu cap orfre de cabell, pasaven miraculosament algunes idees. Només per això avui ja era un gran dia, destinat a figurar en els annals de la cavalleria mediterrània. Desprès de moure l'eina de pensar en totes direccions, talment com si fòs una rosa dels vents, feu un signe de sadisfacció.

-Ja ho tinc, -li diguè al missatger.- amb l'ajut del príncep Matonet, senyor de les Pitiuses, d'en Canyell Rei de Mallorca i del meu amic el cavaller Al-Lerma de València, armarem una esquadra. Ja veura el Sultà el que li esperà...

I així fou. Un caluròs dia d'agost, salpà del port de Dènia una poderosa flota formada per un Galerò i dos Llauts d'acompanyament, comandats pel nostre heroi i senyor Rocant. Tot sia pel safrà !

(continuarà...?)

Joanot Torrassell

EL SEXISME EN LA LITERATURA INFANTIL

Encara que no siguin molt eficaços, existeixen diferents estudis i investigacions sobre el sexisme present en els contes clàssics i, també, en els llibres de text; és a dir, en els manuals utilitzats habitualment a l'ensenyament. Aquest article, basat en una reunió realitzada en el grup de discusió sobre l'animació a la lectura «Sopa de Lletres» de l'Hospitalet, intenta iniciar el camí pel que fa a la literatura infantil, especialment en el llibres d'imatges; aquells llibres destinats a les nenes i els nens de menys edat.

En el marc d'aquesta discusió utilitzem la paraula «sexisme» per indicar el

nens i nenes per separat

manteniment de la discriminació sexual en el terreny social. Volem designar una actitud que, per activa o per passiva, accepta els estereotipus existents sobre el diferents papers socials en funció del gènere. Deliberadament volem diferenciar el sexisme del masclisme, entenent per masclisme aquella actitud que cerca conscientment el manteniment de la discriminació i l'opressió de les dones. Resulta evident el caràcter arbitrari i artificial d'aquesta diferenciació semàntica, que malgrat tot utilitzem per facilitar la discusió i la presa de consciència de la realitat actual.

Quins llibres ?

Per desgràcia l'àmbit de la recerca ha estat molt limitada. Ens hem basat essencialment en l'estudi i l'anàlisi d'aquelles col.leccions, títols, autores i autors, il.lustadores i il.lustradors que, en principi, resulten menys sospitoses/os de sexisme; és a dir, aquells llibres «de confiança» i d'un nivell mínim de qualitat. Aquells llibres que són més utilitzats a les escoles actives i per les mares i pares amb preocupació per l'educació de les seves filles i fills.

les nenes a nines, els nens actius

No cal dir, que en el moment d'iniciar la feina, ens hem portat moltes sorpreses, la majoria d'elles desagradables. Ens hem adonat que moltes vegades no erem capaços de copsar a primera ullada l'existència d'elements sexistes en molts dels llibres que habitualment utilitzem. Però resulta que el pes de la societat opera inclús en el treball de molta gent conscient, distorsionant en el sentit de la realitat establerta la seva pròpia percepció de les coses.

Quins criteris ?

Hem cregut interesant dotar-nos d'alguns criteris per analitzar els llibres infantils, uns criteris objectius que facilitin tant la identificació del sexisme com la tria de llibres no sexistes:

-Anàlisi quantitativa del contingut: Es tracta de valorar estadísticament de forma comparada el nombre de personatges masculins i femenins que figuren en els títols, textos i il.lustracions de les obres destinades al món infantil.

-Anàlisi qualitativa del contingut: Consisteix en comparar les característiques pròpies dels personatges masculins i femenins que apareixen en les obres infantils i la utilització dels estereotipus de gènere en la seva configuració.

-Anàlisi del sexisme gramatical: Aquesta forma de sexisme s'identifica per la forma com s'utilitza el vocabulari i les regles gramaticals; és a dir en qüestions tals com la utilització de formes exclusivament masculines pels plurals, pels tipus de genèrics emprats, etc.

Per utilitzar aquesta mena de criteris, cal partir de la base que la literatura infantil no ha de limitar-se a la descripció de la realitat tal com aquesta existeix avui, sinó que, per ella mateixa pot esdevenir un cert instrument de canvi, de reflexió crítica sobre aquesta mateixa realitat social. Això no significa de cap manera orientar-se vers una concepció pamfletària o doctrinària dels llibres infantils, sinó considerar que haurien de col.laborar en l'assumpció d'una escala de valors crítica i confrontada a la divisió de gèneres.

Alguns problemes

En primer lloc cal reconèixer el paper del conte en totes les seves parts (imatge, texte,...) en el sentit de facilitar el coneixement de la realitat que envolta a les nenes i els nens; i d'aquí el valor del seu caràcter repetitiu. Combinar això i la necessària continuitat cultural, amb un esquema de valors no sexista, constitueix sense cap mena de dubtes, una tasca difícil.

En segon lloc cal també valorar els sistemes d'autodefensa generats pel sistema de valors socialment acceptats, o, de forma més precisa, l'autodefensa espontània de la dinàmica social existent en cada situació històrica. Per explicar-nos una mica millor, podem intentar posar alguns exemples: quan en un conte infantil s'inverteixen simplement els papers socialment acceptats (les nenes fan papers de nens, els animals mascles assumint papers femenins,..), el sexisme es defensa per la via de l'humor o la simple caricatura. De la mateixa manera, de molt poc serveixen els personatges o les situacions que són vistes com excepcionals: la nena o la noia que trenca motllos o esterotipus i esdevè una heroïna; o el nen amb sensibilitat, que apareixen en un conte o una il.lustració, tendeixen a ser valorats com una «rara avis» i, molt difícilment com models possibles a adoptar.

Què pot fer-se

Es tracta doncs de situar un aspecte igualitari entre els dos sexes en el conjunt de material que conforma el que anomanem literatura infantil, dedicant una atenció especial a les imatges. Així per exemple, no resulta lògic que, quan apareix un carrer ciutadà en un conte, el noranta o el cent per cent dels conductors siguin homes; que ho continuïn sent-ho els personatges de les profesions més valorades per nenes i nens, com els bombers o els exploradors. A la vida real ja no és així, i els llibres infantils haurien de incrementar-ne els percentatges.

D'igual forma s'hauria de cuidar els valors presents quan els personatges són del món animal. No resulta correcte que tots els valors positius carreguin sobre els mascles.

D'altre costat, els personatges masculins també poden gaudir de sensibilitat, els pot agradar collir un ram de flors o jugar a corda.

La família és una institució en que que perviuen i es reprodueixen les diferenciacions de gènere; però pot subvertir-se naturalment; per sort ja no existeix un model únic de família, i moltes dones treballen i, algun que altre home, assumeix també tasques domèstiques.

les nenes no en saben ?

Algunes col.leccions

Si analitzem algunes col.leccions de relatiu èxit en el mercat de la literatura infantil podem portar-nos algunes sorpreses. Aquí donem alguns exemples: La editorial «La Galera» és una de les més prestigioses pel que fa a la literatura infantil. Normalment, les seves edicions són força cuidades i han fet molt de positiu pel llibre adreçat a les nenes i els nens. Malgrat això, quan s'analitzen les seves col.leccions pot observar-se la pervivència del sexisme. Així, en la col.lecció «Grumets», sobre 94 obres editades, només 30 (el 31,9%) han estat escrites per dones, i els protagonistes són masculins en un 66,6 % dels casos. A la col.lecció «Grumets de mar enllà» dedicada a les traduccions, les coses varien, i sobre un total de 64 obres, el 25% són escrites per dones i els protagonistes són femenins en el 68,7% dels llibres.

En les col.leccions per la gent més petita, com ara «Les Bombolles», que són llibres d'imatges amb dos protagonistes, la Júlia i el Guim. Malgrat que les il.lustracions siguin fetes per la Fina Rifà, són reproduïts tots els esterotipus. Així, la Júlia resulta una mossa imaginativa, fantàstica, dolça,..., mentre en Guim realitza activitats més mogudes i creatives. En el propi fons de les imatges, els rols i les activitats resulten clarament diferenciades per sexes.

Amb aquest treball hem volgut iniciar un debat sobre el sexisme. Però existeixen altres temes vinculats a la literatura infantil que resulten també preocupants. Per citar només alguns exemples; el racisme resulta també força viu: malgrat que en les il.lustracions podem trobar esporàdicament algun/a negre/a o xinet/a; no trobarem reflexada mai cap persona gitana, mentre que els àrabs són tractats de forma despreciativa. Tampoc pot trobar-se fàcilment a les il.lustracions gent que realitzi feines industrials... En fi, que resta molt camí.

Joan Font

Sobre fonamentalisme religiós

Ser dona feminista als països àrabs

Fonamentalisme no és sinònim d'islamisme. Ni de religió tan sols. De fonamentalismes ideològics n'està ple... El discurs de les metròpolis imperialistes tendeix a identificar fonamentalisme amb islamisme per desviar les atencions de la seva pròpia (i molt més sofisticada) opressió.

El passat mes de juny es celebrà a Barcelona la Fira del llibre Feminista. Una de les taules rodones tractava de fonamentalisme, feminisme i laïcisme multicultural. Tot i que van quedar moltes coses a dir, ens sembla prou interessant per tal que des d'aquí comencem a llegir i a pensar sobre les coses que ens van vessar i, sobretot, suggerir les dones que hi van participar.

D'integrismes n'hi ha molts

Les dones àrabs que van participar a la taula, eren les més interessades en deixar clar que ens havíem de treure del cap aquesta idea d'identificació immediata entre fonamentalisme religiós i islamisme. Aquesta era una idea interessada que ajudava sobretot a Europa. Una idea que tendia a expandir la por a tot el que era àrab i d'aquí al racisme no hi quedava res. La Fàtima Mernissi, una coneguda sociòloga marroquina, va insistir en denunciar la premsa sensacionalista occidental que només parla sobre l'integrisme als països àrabs, i no diu ni piu sobre la situació real de les dones d'aquests països, ni el que fan els partits d'esquerra, ni dels processos de canvi ni de tota aquella civilització plena d'éssers humans... "Aquesta sala -es referia a la sala de les Drassanes- em fa por, hi ha el símbol del Crist, d'un vaixell de conquesta imperialista i ningú diu res, però fomentar la por a tot el que es musulmà es fàcil d'escampar..." (Les catalanes i resta del personal varem aplaudir aquelles paraules que realment eren plenes de raó...)

Això va fer que es parlés de tots els fonamentalismes, del fonamentalisme religiós de l'estat d'Israel, del protestant, del catòlic i de l'islàmic, hindú... i fins la Nawal Al Sadawi -una metgessa egípcia fundadora de l'Associació de Solidaritat de les Dones Arabs- ens recordà que a EEUU va ser Reagan el dirigent del moviment fonamentalista.

Nawal al Sadawi, metgessa egípcia fundadora de l'Associació de Solidaritat de les Dones Àrabs

La primera conclusió lògica i dita en moltes llengües diferents es la necessitat de la separació entre religió i Estat d'una manera clara i real. I aquesta lluita no és només de les dones sinó de tota la societat.

Malgrat les intencions i per acotar una mica el tema, la presència a la taula de les dones àrabs ens va fer parlar de l'integrisme musulmà i les seves repercussions per a les dones.

La Fàtima Mernissi va situar el tema responent a la pregunta ¿Què és l'integrisme islàmic? "Per a mi és una dinàmica entre la burgesia i uns règims desequilibrats que han marginat gairebé tota la població de l'àmbit polític i que ara ho segueixen fent per l'única via que els hi queda, l'àmbit del sagrat. És una operació política fabricada segons els seus interessos, que al món àrab volen dir petroli i armes. Sabíeu que el 40% de les armes del món estan emmagatzemades als països àrabs? Què fan amb aquestes armes? Els únics que tenen necessitat d'armes són els palestins i utilitzen pedres... Cal una bona raó per justificar-ho... Què us sembla l'integrisme religiós?"

Als països àrabs el percentatge d'analfabetisme entre les dones oscil.la entre el 70% i el 80%. Això és una marginació política i no religiosa. Però les dones han canviat al llarg dels anys... La religió és una bona manera d'intentar donar cobertura a la falta de drets. No és la religió sinó la utilització que és fa d'ella.

"Ni la dansa del ventre és islàmica..."

Nawal Al Sadawi ens explicà que "és veritat que la religió islàmica oprimeix a les dones. Totes les religions les oprimeixen. Quina és la diferència entre un cristià integrista i un musulmà integrista? Cap. L'Alcorà i la Bíblia es poden llegir de moltes maneres. La prova és que en alguns llocs s'han interpretat d'una manera i a d'altres pitjor. Déu es molt ambigu. Jo sóc creient, però el que passa és que el poder interpreta el llibre en funció de les seves necessitats i la gran majoria de persones no sap llegir... i el poder utilitza la religió... A mi em diuen que sóc atea perquè no crec en el llibre... i no és veritat, però si volen dir que cal separar la religió de l'Estat estic d'acord, però ni tan sols em deixen sortir a la tele per dir-ho... els que surten són els fonamentalistes que expliquen la bona interpretació del Llibre..."

Ni el vel, el famós txador és pròpiament islàmic, ni la dansa del ventre... Són anteriors, costums lligades a l'esclavisme.

D'altra banda, en aquesta situació, a les dones, marginades de la vida social i política, analfabetes, la tradició i la religió és l'única cosa que els hi queda per identificar-se com a persones. Alguns grups integristes, intenten reclutar dones i els hi donen beques per a estudiar, tenen el dret de casar-se entre els membres del grup, de recuperar algunes coses de la seva història... Hi ha dones islàmiques que lluiten per alguns drets per a les dones (el dret a l'ensenyament i el dret al treball) i que porten el txador per identificar-se amb una cultura o, fins i tot, com una moda... A Algèria, per exemple, malgrat que lluiten per aquestes coses estan en contra de les dones que volen abolir el Codi de Família, ja que consideren que va contra la chari'a (la tradició) i, per tant, contra Déu. En conseqüència accepten l'obligació del tutor, l'obediència al marit, i totes les altres coses...

.Apareixen unes dones amb mocador a la sala...

Per acabar-ho de complicar a la sala on fèiem la trobada, unes dones amb mocador ens van fer una arenga contra el feminisme i el marxisme, a favor de la cultura islàmica i en contra dels valors occidentals que ens va fer quedar molt parades... eren dones argentines, angleses, basques i andaluses convertides. Barrejaven el fet de ser atees i el fet lloable d'estar contra la usura internacional, amb la reivindicació de l'islamisme i el modernisme del profeta... realment la crisi ideològica dóna per molt i cal tenir clar cada vegada més coses...

A Algèlia, a Tunis, les dones s'han organitzat, cada vegada més autònomament i el que és més important, la necessitat de fer-ho al marge dels partits polítics d'esquerra comunista, s'esdevé una necessitat per avençar. A Tunis, la periodista que estava present encara deia que el feminisme en aquest Estat havia nascut gràcies a Burguiba i des del punt de vista de reivindicar els drets de les dones era veritat... L'Associació de Solidaritat de les Dones Arabs és més necessària que mai, i ha estat capaç de solidaritzar-se amb les dones algerianes cada vegada més perseguides pels integristes...El fonamentalisme, ens deia la Nawal, continuarà: "És un fenomen universal, fomentat per les potències capitalistes que no volen que ens alliberem. La situació d'atur afavoreix el discurs de que les dones vagin a casa, però els responsables són els països desenvolupats que amb nous mètodes colonials imposen la injustícia i la desigualtat al món. Cal que parlem fort i clar contra la injustícia, i el fonamentalisme, per la llibertat, i la desaparició de les classes i de les opressions..."

El 8 de març a Algèria

El passat 8 de Març, les dones algerianes varen protagonitzar una gran manifestació contra el Codi de Família, que va ser imposat l'any 84, en un moment de reflux del moviment i abans que el triomf electoral del Front Integrista de Salvació (FIS) els hi fes les coses més difícils... Però és l'única via per tal que les dones es reconeguin en lluita pels mateixos drets i vagin entenent el que el feminisme planteja: la necessitat d'acabar amb tots els privilegis per raons de sexe que, a més, s'enllacen amb els de classe, religió, pobresa... És una lluita internacional i aquest ha estat un bon marc per reemprendre la solidaritat entre les dones de la Mediterrània, i les que ho necessiten amb més urgència són les dels països islàmics. Aquesta trobada ha fet que ens coneguéssim una mica més.

Ens queda una tasca llarga de solidaritat i de lluita, contra el racisme antiàrab i antinegre que comença a renàixer als Països Catalans i amb totes les dones que allà i aquí lluiten en condicions adverses pel seu alliberament. Com la Nawal, volem ésser optimistes, sobretot perquè ho necessitem i perquè sabem que la solidaritat cap integrisme ens la pot arrabassar.

Montserrat Cervera

Codi de Família algerià (extractes)

Art. 8 -És permès de contraure matrimoni amb més d'una esposa si el motiu és justificat, les condicions i les intencions d'equitat estan reunides...

Art. 11 -El permís de matrimoni per la dona pertany al seu tutor matrimonial, ja sigui el seu pare o algun parent proper.

Art. 31 -La musulmana no es pot casar amb un no-musulmà.

Art. 37 -El marit ha de mantenir la seva dona, i tractar-les amb equitat si en té més d'una.

Art. 39 -L'esposa ha d'obeir el marit i donar-li atencions en qualitat de cap de família.

Art. 46 -L'adopció és prohibida per la chari'a i la llei.

Art. 48 -El divorci és la dissolució del matrimoni. Es pot donar, per la voluntat de l'espòs, per consentiment mutu dels dos esposos o per la demanda de la dona en el límit dels casos previstos als articles 53 i 54.

Art. 53 -L'esposa pot demanar el divorci per les causes següents: per malaltia que impedeixi la realització del fi del matrimoni; per rebuig de l'espòs de compartir el llit matrimonial durant més de 4 mesos, per condemna del marit a una pena infamant privativa de llibertat per un període de més d'un any.

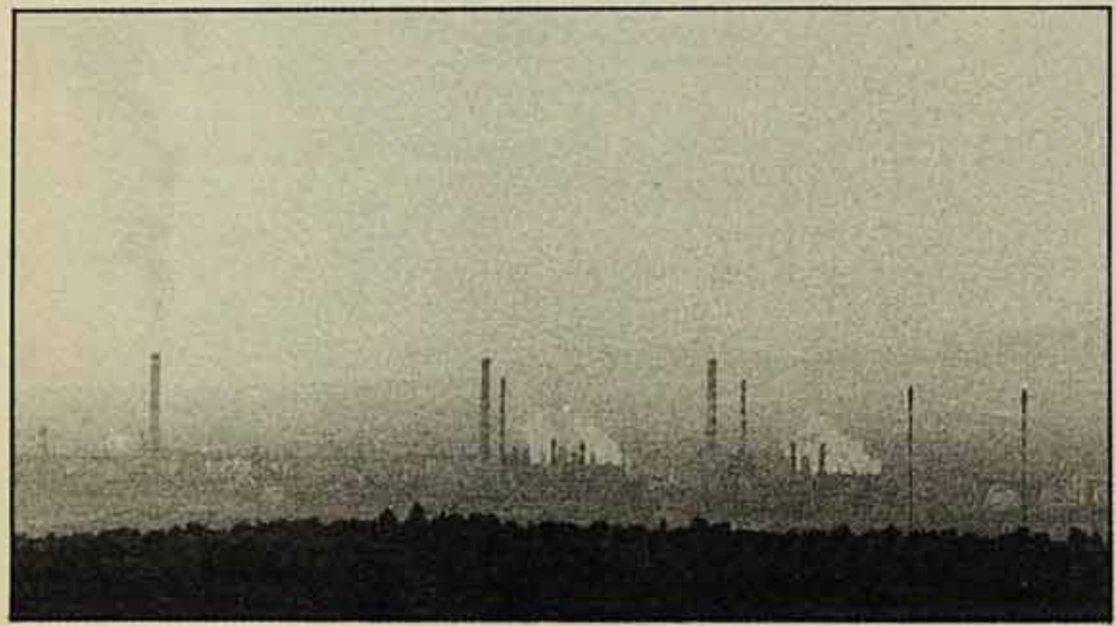
Art. 75 -El pare ha de mantenir el seu fill; pels fills mascles la cura ha de ser fins a la majoria d'edat, per a les filles fins al matrimoni.

Art. 87 -El pare és el tutor dels nens menors. A la seva mort, l'exercici de la tutela passa a la mare de ple dret.

La contaminació industrial a Tarragona

Un risc diari

"El fum pujava, ondejant. De sobta, hi havia explosions i flamarades, una gran voluta de vapor s'enfilava cargolant-se al voltant d'Onthanc, fins que la torre s'assemblà a un puig incandescent il.luminat per la lluna." Si posem Tarragona en comptes d'Onthanc, aquestes paraules d'un llibre de W. Tolkien, descriuen la situació contaminant d'aquella contrada.

La refineria Repsol escup a l'aire de vint a quaranta mil tones d'òxid de sofre a l'any

Al Camp de Tarragona estan instal.lades des de fa més d'una vintena d'anys, la majoria de les grans empreses químiques nacionals i multinacionals: Bayer, Dow, Basf, Repsol, IQA, TAQSA, etc.

Tan gran va ser l'impacte d'aquestes empreses que el mateix creixement de la ciutat es va anar bastint a mida de les necessitats de les químiques. Es crearen barris llunyans entre ells, però propers a les empreses. Les conseqüències immediates van ser la conversió de terrenys buits en femers, a més de grans dificultats de transport.

A costa del barris

Tampoc no es respectaren les distàncies mínimes entre els habitatges i les químiques, per tal de garantir la seguretat dels veïns i la protecció contra la contaminació i els olors.

Els polígons industrials es desenvoluparen per dos costats de la ciutat: la carretera de València i el Polígon de la Costa. Els barris propers de Bonavista, La Canonja, Camp Clar i Torreforta saben prou bé d'olors i de fuites.

Cap a l'interior, per la carretera de Lleida, entre Constatí i Sant Salvador, està l'altra polígon, amb la refineria de Repsol com a element fonamental. Els seus fums s'estenen arreu del Camp de Tarragona. Aquesta planta escup a l'aire de vint a quaranta mil tones d'òxid de sofre a l'any.

El port i l'estació tanquen l'altra costat. Tan sols una zona resta lliure d'aquest desenvolupament sense control, l'est, per la carretera de Barcelona, que és la zona residencial.

Els beneficis que es produeixen en aquesta gran concentració d'empreses d'alt rendiment, són difícils d'imaginar. Possiblement part d'ells s'encaminin cap els partits de govern com a compensacions de permisos, llicències (vista grossa), etc. Altra part, la més gran, es queda a les empreses com a beneficis, però els ciutadans de Tarragona veuen ben poc aquesta gran rendibilitat.

A l'octubre del 88, la Facultat de Reus va proposar de fer un estudi de l'impacte sobre la salut pública de la indústria química. El pressupost global era de 15 milions de pessetes. Ajuntament i Diputació, en una destre maniobra, es comprometeren a sufragar-ho si les químiques en posaven part. Naturalment aquestes darreres van dir no i l'estudi restà sense fer. Però, els índex de càncer de vies respiratòries és més gran aquí que a d'altres ciutats.

Els riscos, els actuals i els potencials, són evidents. En els darrers mesos ha hagut un autèntic allau d'accidents. Un treballador va morir a TAQSA per una explosió d'alquilo-alumini.

Què feia aquest producte en una conducció que hauria d'haver estat buida per reparacions? És senzill dir que va ser una fallença humana, però és més possible que fossin les preses per posar en rendiment la secció.Pocs dies abans, un incendi en un dels dipòsits de butà hagué de ser apaivagat pels bombers, doncs no funcionaren les instal.lacions contra incendis de la planta. També estaven en reparació? Aquesta successió d'accidents indica que, allò que els tècnics anomenen l'índex de risc, és aquí d'un nivell molt elevat.

Contaminants a dojo

Un altre element, a més dels accidents, és l'emissió continuada de contaminants a l'atmosfera i a l'aigua.

La combustió de fuel o gas, per aprovisionament de l'energia a les plantes petroquímiques, llença a l'aire tones d'òxids de sofre, nitrògen i partícules. Els compostos de sofre (responsables de la pluja àcida), ataquen les plantes i els conreus. A les zones on la contaminació per aquests gasos és permanent, les plantes s'enfebleixen i pateixen més sovint l'atac de plagues. A la gent els hi ataca les vies respiratòries.

El diòxid de nitrògen, un altre producte de la combustió, està catalogat com cancerígen. El monòxid de carbó, un residu també de la combustió, és un conegut tòxic. A més d'aquests compostos, els sòlids en suspensió, que contenen elements pesats i les restes dels hidrocarburs sense cremar, contribueixen a que l'aire sigui més nociu.

Una altra mena de vessaments a l'atmosfera es produeix degut al tipus de funcionament de les empreses químiques que treballen sense interrupció. Cada cop que hi ha una aturada o una situació crítica per fallida de qualsevol sector, una part dels productes que estan produint-se han de ser desviats a les torxes per cremar-los. En aquestes combustions ràpides, que de vegades prenen forma de flames gegantines, es produeixen tota mena de compostos: òrgan-cloratats, bencènics, compostos metàl.lics... que són tòxics, o bé d'efectes secundaris desconeguts.

A la fi, estan els residus sòlids o líquids que van als abocadors o directament als rius i al mar. Aquest és el destí dels olis de desferra o de l'aigua amb elements pesats en suspensió.

Els efectes de la gran concentració d'indústria química s'estenen més enllà de la comarca.

Les fortes necessitats d'aigua i electricitat estan lligades a dos de les més grans agressions a les comarques meridionals: el mini-trasvasiament de l'Ebre i les nuclears.

Que Tarragona estigui molt per sobre del consum elèctric de la majoria de les comarques, excepció feta d'aquelles més industrials de Barcelona, no es deu ni als llums ni a la calefacció de les cases, sinó al consum de la indústria. És això el que converteix les químiques en clients preferencials de les nuclears.

Pel que fa al mini-trasviament, el principal beneficiari és la indústria química que, a partir d'aquests cabdals d'aigua, està en condicions de fer totes les ampliacions desitjades. Per contra, l'aigua no està garantida per a l'ús públic, entre d'altres coses perquè és aigua agafada de més avall d'Ascó. L'efecte que això té sobre la salinitat de les aigües del Delta també s'està començant a comprovar.

Les obres varen ser pagades entre la Generalitat, els ajuntaments i la indústria: l'aportació d'aquesta darrera va ser només d'un 10%. D'aquesta manera, l'ampliació i la millora de la rendibilitat de les químiques les financem entre tots i totes... pagant l'aigua al doble que l'any passat.

I l'incinerador...

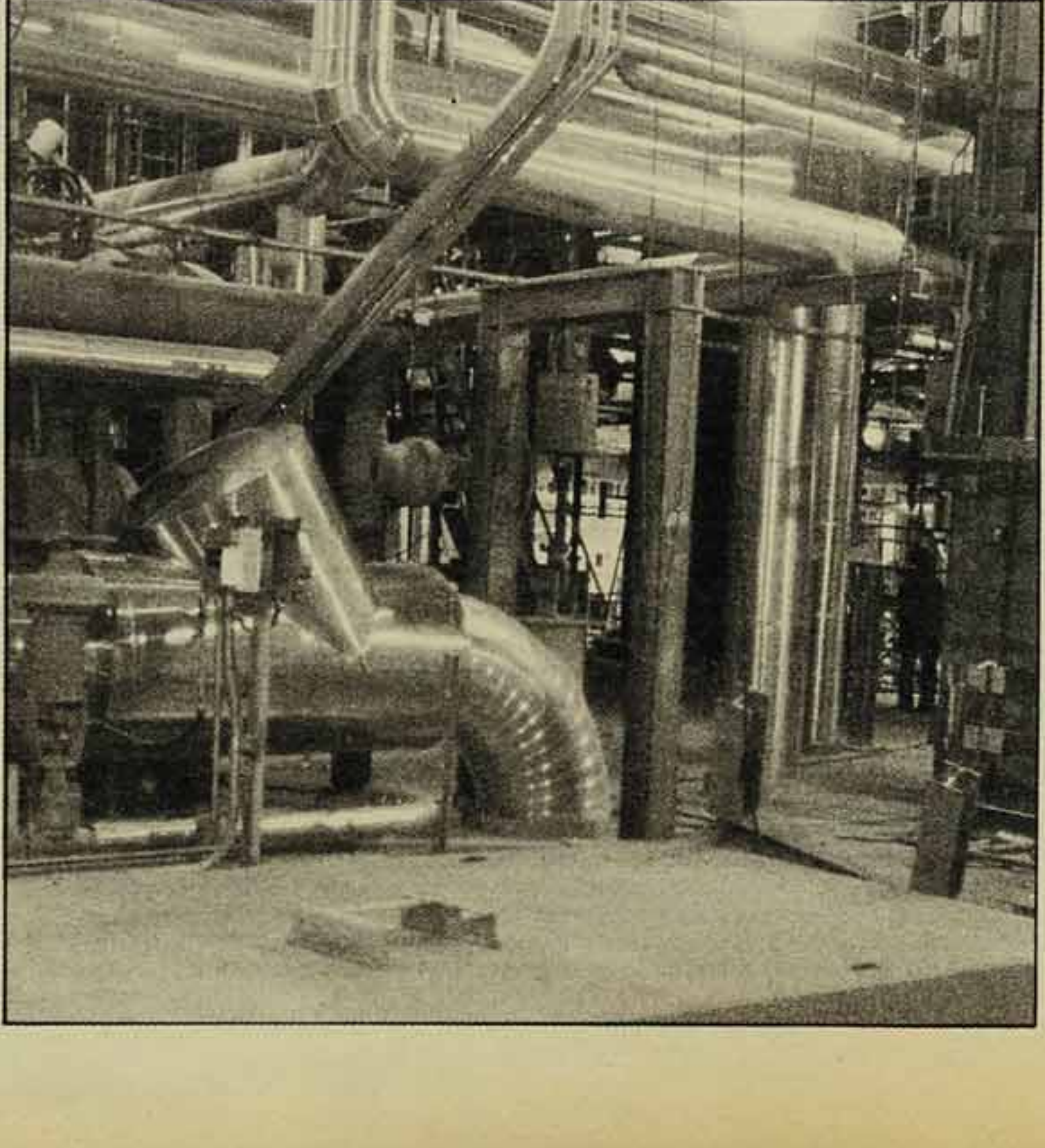
I l'encerclament dels barris i de la ciutat de Tarragona el tanca la construcció de l'incinerador de residus urbans. La situació d'aquesta nova planta està buscada únicament en funció de les facilitats d'emmagatzematge i de transport. Les conseqüències per a la població... ni s'han mirat. Situada al mig dels dos polígons químics, aquesta nova planta té a les seves immediacions els barris de la Floresta, Riu Clar i Torreforta, a més del poble de Constantí.

Les emissions de dioxines, que caracteritzen a aquestes plantes, com a resultat de la combustió de plàstics en unes condicions que mai són les més adients, s'afegiran a tots els fums anteriors.

La construcció de l'incinerador pot significar també que es deixen de costat altres possibilitats com el reciclatge, la recollida selectiva i la no producció de determinat tipus de desferres.

Tarragona i les seves comarques properes és fum contaminat.

Jaume

Ara fa 50 anys del seu assassinat

Simplement, un gran revolucionari

Des que fou expulsat del PCUS i de la URSS (1927-1929), cada generació de revolucionaris assisteix, com a mínim un cop, al seu enterrament polític. Enterrament oficiat per fossers que no tarden en ser oblidats. Probablement, els més propers a nosaltres en el temps foren els maoïstes, avui tan llunyans que semblen d'un altre segle. I a cada generació la "qüestió Trotski" torna a replantejar-se. Es discuteix sobre la seva vida i la seva mort, es publiquen nombrosos llibres i articles. Apareixen nous oficiants que celebren el seu anacronisme. Ara, no obstant, ens trobem amb una important novetat: cap d'ells mira cap a l'estalinisme.

Fill d'un granger jueu, Trotski va cobrir amb la seva vida el trajecte que, en la història del socialisme, cobreixen varis personatges en temps diferents. Abans del poder, fou un dels grans del socialisme rus, la "Ploma" d'"Iskra", el polèmic crític de Lenin. Però sobre tot el cap més notori de la revolució de 1905 i l'autor de "Balanç i Perspectives", on es troba l'inici de la teoria de la revolució permanent. Ja en el poder, fou el cap d'un exèrcit revolucionari que derrotà els blancs i els seus aliats (21 Estats, entre ells les primeres potències, les "democràcies" occidentals). Fou també un dels principals arquitectes de la Internacional Comunista, l'autor de les tesis del Front Unic... Després va dedicar la seva vida al combat contra l'estalinisme quan era anar, no com avui, contra corrent.

El gran "tabú"

Durant el debat que va enfrontar Claudín, Semprún i Vicens a la direcció del PCE, el segon va tenir la gosadia de reconèixer, davant la "Pasionaria", que havia llegit i que llegia a Trotski. Aquesta declaració, feta a principis dels seixanta, era impensable només uns pocs anys abans. A la URSS, i també fora d'ella, la més minsa sospita de "trotskisme" podia costar la vida i la llibertat a un grup familiar sencer, a la dècada dels 30 i també dels 40. Als 50, significava el més dur dels ostracismes, i als 60 era encara "tabú", el més dramàtic i obscur que ha conegut la història moderna.

Trotski no solament estava maleït pel moviment comunista oficial, és a dir, l'estalinista, sinó també pel capitalisme. Pel primer era el gran traïdor, l'essència de totes les desviacions; pel segon, la variant més perillosa del comunisme. Molts cops aquests odis s'aguantaven mútuament, per exemple, el PC d'EEUU va declarar, durant la "caça de bruixes" de Mac Carthy, que la persecució era lògica en el cas dels "trostkistes" perquè no era "veritables nord-americans".

Sota aquesta dobla llosa, Trotski i els seus companys eren "com aquells homes que intenten escalar una muntanya i sobre els quals cauen sense parar allaus de pedres i de neu".

En aquestes condicions, els pros i els contres del "trotskisme" podem mirar-los amb més perspectiva. El mateix concepte fou aplicat amb malvolença (com a contraposició al leninisme), i la seva identificació resultà problemàtica, fet que resulta evident en el cas del POUM. Però també en les diferents divisions sofertes, divisions que van arribar a conformar-se quasi com una senya d'identitat inherent a l'escola de Trotski, abans i després de la formació de la IVª Internacional. És difícil d'explicar-les, però normalment surten com bolets després de la pluja dels exilis minoritzats.

Segueix l'escalada

L'escalada ha durat fins l'actualitat. En aquest ascens ens trobem amb l'extraordinària herència escrita per Trotski (amb cims com la "Història de la revolució russa" i els escrits sobre Alemanya) i per un compacte grup de companys (Deutscher, Rosdolski, Mandel), i amb una extensa escola la influència de la qual no té similituds amb el marxisme posterior a Lenin. En aquest capítol entren de ple els treballs sobre la naturalesa de la URSS, començant per "la revolució traïda", i continuant amb les grans reconstruccions històriques de Deutscher o Broué, o les anàlisis del darrer capitalisme per part de Mandel. La plantilla es diversifica per molts països i per vàries generacions. El valor d'aquest llegat es pot mesurar senzillament pel que tenim més a prop, per l'Andreu Nin, Andrade i d'altres marxistes que a l'Estat espanyol foren el dia en la nit estalinista.

La grandesa i les limitacions

A l'altre costat de la barricada de l'estalinisme i del capitalisme, Trotski i la seva escola han hagut que debatre amb nombroses crítiques dignes de respecte, molt més dignes de consideració que les vessades per les ruptures sectàries de la IVª Internacional, que han tractat de trobar una legitimitat immaculada en la "interpretació correcte" del "trotskisme". Aquestes ruptures confirmen una cosa molt vella: que les idees revolucionàries -no van ser altres coses els grans corrents culturals religiosos o el mateix liberalisme en el seu temps- tendeixen a convertir-se en conservadores a l'oposar la "interpretació" del text a l'escola de la vida.

Entre les crítiques, bones crítiques, hi han les realitzades per la Rosa Luxemburg: crítica al curs antidemocràtic d'Octubre o a les normes russificadores incipients en la IIIª Internacional. També hi ha crítiques de molta consideració en alguns esquerranistes contra certs aspectes del leninisme. Hi ha crítiques com les del POUM que tenen a veure amb el fet de donar directrius des de lluny. I més, quan la complexitat de la situació revolucionària és immensa. En aquestes crítiques hi ha també errors, però també hi ha gran veritats.

Cal afegir altres crítiques. Una d'elles fa referència al model d'industrialització que defensaven Trotski i Preobrazenski. Cal dir que entre ells dos hi havia alguna diferència, però ambdós compartien un esquema d'aplicació de "democràcia obrera i camperola", de consens, que els situa a les antípodes de l'esquema (i pràctica) de Stalin. També s'ha dit que Trotski va subestimar les diferències entre dictadura i democràcia burgesa, però aquí també cal recordar els seus escrits sobre la República de Weimar o sobre l'Estat espanyol dels anys 30.

També s'ha parlat d'una tebior en la denúncia de l'estalinisme, crítica que té notables representants dins del mateix corrent "trotskista" (Jean Van Heijenoort, entre d'altres). Aquesta tebior té més sentit "a posteriori", però a pocs se'ls hi va ocórrer quan l'any 1956 els "trotskistes" es van posar al costat dels consells obrers i de la insurrecció hongaresa. A rel dels esdeveniments de l'Est, de la desfeta dels "socialisme real", es fa difícil mantenir que l'"estat obrer" sobrevivia malgrat la burocràcia. La victòria estalinista a la IIona Guerra Mundial, la seva extensió i evolució, han canviat de forma notable les bases de l'anàlisi "trotskià".

No era un Mao

Trotski mai pretengué ser un "home providencial", un Mao. Per més que mai va estar immunitzat de la temptació sectària i doctrinària, sempre va tenir la capacitat de rectificar les seves posicions, i de plantejar-se les hipòtesis més obertes i encegadores. La seva funció de "clàssic" es fa en la mesura que fou capaç de donar resposta als grans canvis de la seva època; seria absurd que podés fer-ho més allà de la seva mort. Seria absurd treure dels seus textos les respostes a tots els grans problemes actuals.

La teoria, deia Trotski, és una torre que cal assetjar-la constantment, és a dir, un mètode que no té res a veure amb els principis eterns en els quals amaguen les seves misèries els sectaris.

Cinquanta anys després del seu assassinat, el llegat de Trotski serveis de punt de partida, mai com a punt d'arribada. En el millor dels casos es tracta d'una adquisició relativa, necessitada, per tant, de desenvolupaments i de rectificacions. Abans i després de la seva mort, hi ha altres aportacions que no poden mirar-se amb recels "patriòtics" o fidelitats al marge dels fets. I quan aquestes aportacions venen de les files revolucionàries, cal tractar-les de tu a tu. Com correspon a la gent que té coses a dir i quer fan les crítiques que s'esperen dels amics.

J. Gutiérrez Alvarez

Un tema que torna a sorgir amb força:

Planificació i mercat

Els esdeveniments de l'Est han posat molts conceptes i moltes creences potes amunt. En un curset que la Lliga va fer a finals de juny sobre la "perestroika", una part dels debats van ser ocupats pel paper del mercat i de la planificació en una societat de transició. A partir dels materials d'aquest curset i d'alguna lectura addicional, s'ha fet un resum de l'estat de la qüestió. Un resum no exempt, és clar, d'una certa presa de posició personal.

Donem per acceptada, i així anirem més ràpidament al gra, la necessitat d'una societat de transició entre el capitalisme i el socialisme. Una societat de transició que neix en el moment de la presa del poder i l'expropiació de la burgesia. Això és com dir que la revolució socialista no és -ni molt menys acaba- amb la presa del poder, ni amb les nacionalitzacions, ni amb el monopoli del comerç exterior. Deia Lenin: "Cap comunista nega tampoc que l'expressió 'República Soviètica Socialista' tradueix la voluntat del poder dels soviets de *garantir la transició al socialisme*, sense que amb això es pretengui que el nou ordre sigui socialista" (el subratllat és nostre). Més genèricament, apareix una contradicció d'aquestes societats entre la producció (no capitalista) i la distribució (capitalista o burgesa). Per què burgesa? Perquè segueixen operant categories mercantils: els bens de consum són mercaderies, la força de treball és remunerada amb diners, existeix un gran sector monetari a l'economia...

L'experiència de "transició" de l'economia de la URSS, ara fa 73 anys que dura. Els debats provocats per la "perestroika" i la "glasnost", ha posat altre cop d'actualitat la relació entre mercat i planificació econòmica. Antics debats tornen a actualitzar-se. Noves pràctiques obliguen a contrastar aquests debats amb la realitat. Abans d'entrar més a fons en la qüestió, començarem per definir allò del que estem parlant.

El mercat

Una economia que és regulada pel mercat opera mitjançant la llei del valor. Entenem per llei del valor en el capitalisme aquella llei que determina les pautes d'inversió d'acord amb la taxa de benefici. Més extensament: aquesta llei determina que uns capitals vagin o marxin de certes branques de producció d'acord amb la desviació de la seva taxa de benefici específica respecte la taxa general de benefici (1). Una economia basada en el mercat com a regulador, suposa una assignació de recursos en funció del benefici privat. A més, i això és important de subratllar, aquesta assignació es fa "ex-post", o sigui, amb posterioritat als fets. "La producció pel mercat és una producció per a consumidors desconeguts, en quantitats desconegudes i amb resultats finals (preu de venda i beneficis) desconeguts" (2).

Les crisis capitalistes expressen que el mercat ha indicat als capitalistes que s'han equivocat... quan ja és massa tard. Què pot garantir que la suma de totes les decisions individuals dels empresaris coincideixi amb les necessitats globals de la societat? La producció, teòricament, ha de satisfer les necessitats globals de la societat, però això depèn de milions de decisions individuals (unes més influents que d'altres, d'acord, però no és això el que ara volem subratllar).

Aquestes afirmacions les fem nosaltres, però què diuen els defensors de l'economia de mercat? Els defensors del capitalisme? Es tracta de satisfer les necessitats humanes i de satisfer el consum (tenir beneficis no és l'objectiu). Els empresaris contracten "factors productius" (terra, treball i capital) en el mercat lliure per tal de satisfer les necessitats de la societat, expressades amb la demanda de mercaderies. L'oferta i la demanda determinen uns preus d'equilibri que permet als empresaris reposar els mitjans de producció utilitzats, pagar els salaris, les rendes de la terra i un benefici del capital. Tots els factors tenen una font de renda. La suma de totes aquestes rendes dóna com a resultat la "renda nacional". Una part d'aquesta renda es gasta en béns i serveis. La resta constitueix l'estalvi, amb el qual es finança la nova acumulació de capital que permet expandir la producció en el temps.

Els models neoclàssics de funcionament del mercat són una construcció teòrica que amaga la realitat. Són ideologia pura en el sentit marxista, "falsa consciència".

Fàcilment pot observar-se que en aquest esquema apologètic del mercat no existeix la lluita de classes, ni les classes. Les relacions socials tampoc. És un model que pretén, a més, ser universal. Les categories no són "burgesia", "classe obrera"... sinó "productors", "consumidors"... El mercat és presentat, en definitiva, com un regulador de l'economia socialment neutre.

Aquest model, i d'altres de similars, de tipus "neoclàssic" és una construcció teòrica que amaga la realitat. En aquest sentit són ideologia pura en el sentit marxista, "falsa consciència". Evidentment, quan actuen pràcticament, els burgesos i els seus teòrics de classe són molt més realistes: una cosa és que facin abstracció teòrica de les classes, i una altra de ben diferent és que les ignorin en els fets.

Existeix una economia de mercat lliure? Tothom sap que no. El capital recorre cada cop més a mecanismes que no són de mercat. El mercat en les societats capitalistes realment existents sempre ha estat regulat, ha estat, en certa mesura, "planificat". Però aquesta "planificació" (també anomenada "indicativa" per palesar el seu caràcter subsidiari del mercat) està al servei del principal regulador de l'economia: el mercat. Serveix per corregir les deficiències més aberrants del mercat, atenuant els seus excessos més evidents... És una "planificació" al servei del capital i de la classe que s'en beneficia. No és, pròpiament, una planificació.

La planificació econòmica

Una economia regulada principalment per la planificació socialista és una economia on l'assignació de recursos està basada en els interessos col.lectius. Calen algunes apreciacions. No és una economia on operi la llei del valor. "Quan l'Estat, mitjançant la planificació, regula la producció social i els preus, la presència de categories mercantils i monetàries no pot entendre's com una 'expressió de la llei del valor', sobre tot si la relació entre els preus i els valors s'allunya no com un fenòmen accidental i momentani, sinó com a resultat d'una política conscient", diu W. Brus. A més, cal afegir que la planificació és una assignació de recursos "ex-ante". Una assignació anticipada dels recursos. E. Mandel insisteix que el pla no significa una assignació "perfecta" dels recursos, ni una assignació "científica" o "més humana". Significa una lògica diferent a la del mercat, significa assumir uns altres valors. En tot cas, significa una assignació conscient dels recursos.

Arribats aquí, hi ha una sèrie de preguntes immediates. La planificació de la URSS no pot presentar un balanç brillant després de varis decennis d'aplicació. Això invalida la planificació? La planificació de la URSS ha estat realment una planificació socialista? També: en una economia de transició, ¿quines relacions han d'haver-hi entre mercat i planificació? La introducció de moltes més mesures de mercat a la URSS, com és l'opció presa per la direcció del PCUS, ¿és la forma d'acabar amb la situació d'estancament econòmic? Anem a pams, conscients que cada resposta precisaria d'un espai molt superior al que aquí volem i podem emprar. Intentarem sintetitzar al màxim.

El balanç de la URSS

Algunes dades de la URSS ens mostraran ràpidament la situació. El creixement anual de la renda ha estat del 5'9% (1956-1960), del 5'2% (1966-1970) i del 2'7% (1976-1980). Ha baixat l'1'7% durant els quatre primers mesos d'enguany. L'estancament fa anys que dura. Els indicadors globals de la crisi (3) els podríem resumir així. La productivitat és 2 ó 3 cops inferior a la mitjana dels països occidentals. Les causes d'aquesta baixa productivitat són, segons l'autor esmentat a la nota 3, la subocupació, l'absentisme laboral, l'alcoholisme i l'escassa flexibilitat de l'organització del treball. La inversió ha passat de créixer el 8'8% anual (1971-1975) a només el 3'4% (1981-1985). Les tensions inflacionistes tenen el seu origen en la divergència entre els ingressos monetaris de la població i l'oferta real de béns i serveis, que és molt menor. Un augment molt accelerat de la despesa pública i una reducció dels ingressos, ha provocat un fort creixement del dèficit públic. La productivitat de l'agricultura és molt baixa: el 1965 era un 14% de la nordamericana, i el 81 un 12%. Això vol dir

.../...

El mercat a la RDA : dos milions de persones aturades a final d'any, segons previsions dels teòrics del capitalisme

.../...

que si el 1965 un agricultor soviètic fornia a 6 persones i un dels EEUU a 43, les xifres l'any 1981 eren, respectivament, de 8 i 65. Pel que fa al consum domèstic, existeix una pobra oferta de béns i serveis, i un desfasament notable entre el nivell d'ingressos de la població, relativament alt, i la possibilitat, escassa, de satisfer les seves demandes. L'escassetat de molts productes fa que es produeixin fets com l'existència de llistes d'espera de 8 anys per tal d'adquirir un automòbil, o que només una quarta part dels habitatges urbans i un percentatge molt més petit dels rurals, disposin de telèfon. La qualitat dels productes és deficient (la poca resistència dels materials utilitzats fa que a la URSS es gastin 3'2 parells de sabates per persona i any). Però potser una dada que pot resumir l'evidència del fracàs de la planificació a la URSS és el fet que el 20% de la població, o sigui, 43 milions de persones, viuen amb menys de 75 rubles mensuals, el nivell considerat, oficialment, de "seguretat material mínima". No es pot pretendre, amb aquestes poques dades, haver demostrat res, però sí haver donat unes quantes pinzellades de l'estat actual de l'economia soviètica.

La planificació significa una lògica diferent d'assignació de recursos, significa assumir uns altres valors.

Però aquest balanç de la URSS, ¿és una raó empírica contra la planificació? És una raó contra la planificació burocràticament centralitzada, no una raó contra la planificació en general. Menys encara contra la planificació socialista. La caracterització de la planificació posada en pràctica a la URSS des de Stalin fins avui (malgrat molts matisos que s'haurien de fer segons el període concret) es pot definir per la ultracentralització burocràtica. Ha comportat: ineficiència, malbaratament de recursos, corrupció i falta d'incentivació de la classe obrera. Està dit molt ràpidament, però creiem que una contrastació amb la realitat de la URSS confirma plenament aquesta afirmació.

Les reformes de mercat a la URSS

La burocràcia soviètica ha optat per la introducció de "més mercat" a la URSS. Aquestes mesures suposaran un empitjorament de les condicions de vida de la classe obrera. La gestió de les empreses amb criteris de mercat suposarà una pèrdua de la seguretat de l'ocupació (s'estima entre 14 i 20 milions, segons diverses fonts, el nombre d'aturats a finals de segle que, recordem, és d'aquí a 10 anys). La reforma dels preus, o sigui, l'increment d'alguns productes i serveis avui encara subvencionats, suposarà una reducció del salari social i una pèrdua de la seguretat econòmica. Els salaris no pujaran paral.lelament als preus, doncs dins de les reformes es pensa lligar els salaris al rendiment individual. Més concretament, els preus al detall augmentaran un 43% de mitjana; el preu del pa es triplicarà; el de la llet i el sucre es duplicarà; la carn augmentarà el 130% i els productes de consum no alimentari, del 30 al 50%. De totes formes, encara un 60% dels preus al detall seran controlats, i un 25% podran variar únicament sobre uns límits fixats. Són dades provisionals donades les reticències cada cop més grans entre amplis sectors de la població de la URSS a introduir mesures de mercat... vista l'experiència, recent experiència, d'altres països de l'Est.

En definitiva, "es tracta de la introducció d'un model que continua la planificació burocràtica de les decisions estratègiques de desenvolupament amb una més gran iniciativa descentralitzada, basada en les relacions de mercat (en el sentit de "compra" i "venda") de la resta de decisions" (5).

Per cert, el debat actual de la URSS sobre els mecanismes de mercat a introduir, demostra que, precisament, la llei del valor no actua com a regulador econòmic. Hi ha hagut molta gent que defensava el contrari. Estaven en un error.

Relacions mercat-planificació

Ja hem afirmat que en una societat de transició existeix la contradicció entre la producció (no capitalista) i la distribució (burgesa). Hem parlat del mercat i de la planificació burocràticament centralitzada. Hem afirmat que el fracàs històric d'aquest tipus de planificació no significa, per a nosaltres, la renúncia a la planificació econòmica en funció dels interessos col.lectius. Però, ¿quina relació ha d'haver-hi en una societat de transició entre mercat i planificació? C. Samary diu que "en el període de transició existeix la necessitat d'un nivell determinat de mecanismes de mercat. La dificultat està, precisament, en determinar en quina mesura". Mentre hi hagi escassetat, és un intent inútil intentar suprimir completament el mercat. És més, pot arribar a ser beneficiós com a complement limitat del principal regulador econòmic, el pla. En quines proporcions? No pot donar-se una resposta concreta perquè dependrà del tipus de societat concreta i del temps històric en el que aquest problema passi del món de la teoria al de la pràctica. Però sí que creiem que és útil apuntar el criteri. Es tracta d'una actuació política que s'encamini a retallar el màxim el mercat. Retallar el màxim (aquest "màxim" és inconcret, però expressa la intenció) la llei del valor. En definitiva, no renunciar a l'assignació dels recursos d'acord amb les prioritats conscientment establertes per les persones, per la societat (6).

Conclusions (per dir-ho així)

A la URSS i també als països de l'Est, el mercat apareix com la solució, entre amplis sectors, als seus evidents problemes sorgits de la planificació burocràticament centralitzada. No hi ha dubte que un cop patit aquest sistema, el mercat apareix lligat a la paraula "llibertat". Surt una pregunta: ¿aquests pobles han d'acceptar com alternativa a la dictadura burocràtica, la dictadura del mercat? Qui posa com a alternativa l'una o l'altra, està caient en allò que expressa la C. Samary quan afirma "els reformadors de la planificació burocràtica que rebutgen l'estalinisme sense una crítica radical del sistema polític, es veuen immediatament obligats a teoritzar entorn d'una falsa disjuntiva: planificació burocràtica (i totalitarisme d'Estat) o racionalitat de mercat (i llibertat)". "Crítica radical del sistema polític", efectivament. Si l'alternativa és "capitalisme o estalinisme", es fa difícil escollir entre dues barbaritats. Però si no es renuncia al socialisme (i en això estic d'acord amb l'Enric Tello (7) quan afirma "és imprescindible que el socialisme deixi d'identificar-se amb planificació burocràtica a l'est, o amb la mera acomodació a la llei dictada pel capital a l'Oest, per tal que pugui recuperar el seu significat originari com a democràcia econòmica, com a poder dels treballadors") els temes del debat poden canviar-se de nivell.

Potser no es tracti tant de quin grau de planificació i quin de mercat, sinó ¿qui ha de decidir? ¿quins mecanismes democràtics per fer l'elecció? Els factors polítics, i en aquest cas la democràcia, és un factor de producció que ha de posar-se en el primer lloc dels mecanismes econòmics en la societat de transició.

Si l'alternativa és "capitalisme o stalinisme", es fa difícil escollir entre dues barbaritats

Lapidàriament, la planificació necessita més democràcia, no més mercat. L'"alternativa no està entre mercat (que se suposa que aportaria eficàcia i democràcia... per a qui tingui diners i un lloc de treball), o seguretat social (amb planificació burocràtica ineficaç i absència de llibertats). Tenim aquí una falsa alternativa que cal rebutjar i superar. Aquesta disjuntiva pot ser salvada si no s'accepta la hipòtesi segons la qual el que existeix o el que ha existit són les úniques coses possibles. I si s'aprofiten totes les lliçons de l'experiència mundial, sense amagar res sobre el caràcter no "civilitzat" dels sistemes realment existents" (8).

Exactament això (9).

Daniel Raventós

Més mercat: una dona demanant caritat a Moscou

Notes:

1. "El capitalismo tardío". E. Mandel.
2. "El mito del socialismo de mercado". E. Mandel. Inprecor n. 72.
3. "La URSS de Gorbachov". C. Taibo.
4. "Les épines du marché". D. Seppo. Correspondance de presse internationale n. 311.
5. "Planificación, mercado y democracia". C. Samary.
6. És especialment útil repassar el debat dels anys 20 entre Bukharin i Preobrazenski sobre les lleis econòmiques en una societat de transició. Debat molt viu, a la llum dels nous esdeveniments. Debat, també, molt deformat segons qui el grapeja.
7. "El socialismo irreal". Mientras Tanto n. 40.
8. "Eficacia económica y justicia social". C. Samary. Inprecor n. 76.
9. No és estrany que qui hagi identificat socialisme (o transició cap el socialisme) amb l'estalinisme, ara es vegi confós i abatut. No és estrany que ara hi hagi crítiques de l'estalinisme molt enceses. Però no és de rebut que tothom hagi de pagar el mateix preu. Moltes de les crítiques a l'estalinisme avui acceptades per diversa gent i alguns corrents, ja havien estat escrites per corrents d'esquerra comunista i, especialment, per la IV Internacional fa alguns decennis (quan "era mitjanit al segle", com va dir Víctor Serge); això és motiu d'orgull per qui està en les seves files. Ningú va preveure el que està passant als països de l'Est, però hi ha crítiques de darrera hora i crítiques de decennis. És just que ningú s'emporti més mèrits dels que li corresponguin, però també ho és que no se n'emporti menys.

L'assassinat de Trotski:

La connexió catalana

Cinquanta anys després l'assassinat de Trotski importa tant que, fins i tot el magnicida, el que fou fins la seva mort militant del PCE-PSUC i "Heroi de la Unió Soviètica", Ramon Mercader, apareix com una figura històrica. Malgrat tot Mercader no fou sinó una peça d'un engranatge, decisiva únicament en darrera instància, d'un sistema del qual acabem de veure el seu significat complert. Aquest enfocament tendeix a diluir el paper d'aquell revolucionari que, encara que fos vell i cansat, encara commovia als poderosos i treia la son al gran organitzador de derrotes.

En l'enfocament del reportatge de TVE "Ramon Mercader, Crimen y Castigo", la trama política resta arraconada per les vivències i peripècies personals d'un estalinista que exemplifica una història perduda. El seu final -el d'un enganyat- simbolitza l'agonia d'un ordre sociopolític que durant vàries dècades fascinà la majoria de les esquerres. En cap moment s'intenta explicar els perquè del crim i dels seus múltiples significats. El mateix problema trobem en l'ampli dossier aparegut en els números 313-314 de "El Temps", possiblement el més elaborat dels que han aparegut i apareixeran en altres llocs. El dossier es beneficia de l'aportació de l'equip que va treballar en la documentació del programa de TVE. Mercader es presentat des de diferents punts de vista, mentre que Trotski apareix mínimament representat pel seu net Sieva.

Una família especial

En el seu primer apartat, el dossier comença ubicant el drama en "tres punts urbans clau: la Barcelona d'inicis de segle, d'on prové la família Mercader; el Moscou dels anys trenta, de l'època dels processos als comunistes dissidents de Stalin i el Mèxic del general Càrdenas, on va exiliar-se Trotski."

D'aquest rerafons geogràfic, l'únic que és tractat amb una mica de seriositat és el primer, però en cap moment es tracta de comprendre les raons de fons dels crims de Stalin, el que resulta indispensable per situar-nos en l'evolució d'una revolució i en la distribució de papers entre el dos protagonistes que encarnen moments i bases socials molt diferents. Tampoc no es tracta la part mexicana amb la seva importantíssima cronologia política, en particular la que es refereix al pacte nazi-soviètic que es realitzà just un any abans del crim. Ni tan sols es fa referència -d'igual forma que en el reportatge- al gir radical en l'atribució de les maldats demoníaques de Trotski que, a l'agost del 1939 es acomiadat pels nazi-feixistes -ara amics o aliats de Stalin-, per trobar una nova feina en ... els Estats Units. Aquest gir es recollit íntegrament per la carta-confessió de Mercader, la primera i més important prova de que el crim fou l'obra d'un equip de professionals que rebien ordres directes de Moscou...

Tampoc resulta molt seriós parlar de la família Mercader a principis de segle. El paper de Mercader hagués pogut ser representat per un gran nombre de militants estalinistes fanatitzats; li va caure a ell per tenir certes aptituds i pel vincle que, per mitjà de la seva mare Caridad, va establir amb els serveis secrets soviètics. Ramón fou, com molt be han fet notar antics estalinistes com Teresa Pàmies i Ricardo Muñoz Suay, força representatiu d'una generació militant mancada en el més mínim del principal fonament marxista: la consciència crítica.

La història de Caridad Mercader marcarà la dels seus fills. No es tracta la seva d'una vida vulgar. Procedent d'una família benestant, casada amb un "bon home" de la burgesia entroncada amb el tèxtil, Caridad va tenir cinc fills amb Pau Mercader. Com moltes heroïnes literàries, -com la Laura de la novel.la d'en Miquel Llor "Laura a la ciutat dels sants"-, Caridad s'asfixiava en l'ambient familiar. L'alliberament de Caridad va passar per la seva consagració a una causa comunista ja totalment estalinitzada i el seu calze fou el dels serveis secrets lligats al Komintern i, per tant, a la URSS, "la pàtria del socialisme". La vida política de Ramón era un perllongament natural de la de la seva mare; ella va participar activament en la conspiració contra Trotski i lligà més fort al seu fill a l'engranatge de la calumnia, la infiltració i l'assassinat.

Aquesta total mancança de consciència crítica uneix tota la família. Ramón és incapaç de conèixer mínimament una gent a la que, seguint l'esquema de Stalin, atribueix els més horribles crims. Els seus contactes amb el medi trotskista s'inicien el 1938, te temps de conèixer molt directament a Silvia Angeloff i la gent que l'envolta. Això no li crea cap fissura en la seva fe. El Partit era el dipositari de la raó i ho continuarà sent els anys de presó, després ja amb la seva medalla de "heroi de la URSS" es va creure enganyat, sense però renunciar al seu passat. En això veu Teresa Pàmies una certa grandesa. Per nosaltres és aquí on radica la seva misèria: ni tant sols la perspectiva del temps el porta a la consciència; es refugia en el victimisme; fou enganyat.

Luis Mercader explica en el reportatge de TVE els esforços de la seva mare per alliberar-lo; aquí tenim només una part de la història. Ramón va complir la condemna, però també fou un dels pocs que va escapar a les urpes de Stalin. Per exemple, cal considerar la sort dels soviètics que varen fer la guerra d'Espanya: quasi tots foren exterminats. Els projectes per la seva fuga es succeïren, però ell mateix no es va implicar en la seva consecució pràctica. Tenia molt a perdre en l'era de Stalin. Després, l'amant de la seva mare i un dels "capos" de l'equip de Mèxic, Eitingon, va caure amb el seu cap, el sinistre Beria. Caridad va sobreviure als rigors de l'hivern estalinista, i no és cap abús pensa que la seva vida depenia també de la del seu fill Ramón. Va morir creient amb Stalin i el seu fill Luis explica estupefacte aquesta dada; malgrat tot sembla coherent: Stalin fou el seu Deu, la seva vida...

La traïció

Els testimonis de TVE, amb poques excepcions secundàries, i els de "El Temps" són els de Ramón Mercader. Evidentment, això explica el sentit del text. El personatge recobra el seus trets humans, com diu Teresa Pàmies, no era Dillinger, ni tampoc Dillinger fou Mercader, mai no va tacar amb sang un ideal revolucionari; la seva figura apareix lligada amb una època tràgica. Alguns d'aquests testimonis no renuncien a les seves justificacions. Luis Mercader ha explicat a la ràdio històries de connivències entre els nazis (aquells del pacte amb Stalin, recordeu...) i Trotski. La filla del magnicida arriba a dir a "El Temps": "... sé que (Trotski) era un home molt brillant, que va aconseguir el triomf de la revolució juntament amb Lenin, però no estic d'acord amb la traïció". Això recorda a les acusacions dels militars del 18 de juliol que afusellaven els militars republicans...per traïdors.

El vincle geogràfic que connecta Barcelona amb el Mèxic de Càrdenas va més enllà de la família Mercader "d'inicis de segle". No cal anar tan enrera. N'hi ha prou amb considerar el que va significar per l'estalinisme maig del 1937 i el que va venir després. En la línia de la fe cega, els estalinistes judicaren les jornades de maig com l'exemple concloent del que deien sobre els "trotskisme"; i la campanya contra el POUM i els "trotskistes" fou un terreny de proba per estendre els mètodes dels processos de Moscou fora de Rússia. La guerra civil va ser per la maquinària de Stalin l'aliment per la seva campanya antitrotskista internacional i pel reclutament d'un personal decidit i sense escrúpols. "Els d'Espanya" foren els primers protagonistes de la trama assassina de Mèxic...

La connexió catalana amb el fet s'amplia en l'àmbit del POUM. És conegut que aquest partit revolucionari va tractar de trobar asil per Trotski. Aquest ja intentà venir a Catalunya a inicis dels anys trenta, però Macià no va poder accedir a la seva petició perquè Catalunya no tenia atribucions en el dret d'asil. Així mateix el POUM es va significar en la defensa dels bolxevics inculpats a Moscou i de Trotski i, ja a l'exili, pel paper desenvolupat per alguns militants poumistes que varen treballar a la casa de l'Avinguda Viena per reforçar els seus murs. En això, fou essencial l'aportació de David Rey (Daniel Rebull) que va ser un dels fundadors del PCE i que va mantenir una posició crítica d'esquerres sobre l'actuació del partit; o per Julian Gorkin que va escriure el llibre més conegut sobre l'assassinat de Trotski, encara que, a diferència del d'en Pierre Broué, tingui aspectes discutibles. Finalment, cal dir que la Fundació Andreu Nin a Catalunya ha publicat un llibre sobre l'assassinat de Trotski en el que es reuneix un extens i important material sobre el fet i sobre la personalitat del vell bolxevic. Sobre aquell del qui molts varen pensar que l'agost del 1940 significava la fi de la seva història. És clar que no va ser així i les raons per això son poderoses, encara que molts dels nostres periodistes semblin desconèixer-las.

J. Gutiérrez Alvarez

Un gran espectacle... i alguna cosa més

"THE WALL"

Alguns ja l'anomenen "òpera-rock". D'altres, els més, un "macroconcert". El més gran que s'ha fet.

Sigui com sigui, una cosa és segura: passarà a la història del rock. I no com a deixalla. L'autor de l'obra seguirà el mateix camí. Considerant el seu passat, ja en té caminat un bon bocí.

El músic

Roger Waters, compositor i director i ex-baixista i cantant i arranjador (a més d'alguna cosa que em deixo) de "Pink Floid", és qui ho ha pensat pràcticament tot. "Pink Floid" és (va ser) una reunió de grans músics. De Waters diuen que era el "cervell" del grup. Per deixar-ho clar.

Si quan va sortir el disc "the wall" (1978), i poc després la pel.lícula del mateix nom, algú hagués dit que allò es podia representar escènicament, potser no s'hauria qualificat de bestiesa. El temps ho ha confirmat. Roger Waters no en tenia prou amb la música i els dibuixos de la gran pantalla. La seva obra havia d'anar molt més lluny, engrandir-se al màxim. La solució era representar-la a l'estil d'una "òpera-rock". Això, unit a la seva decissió de no tocar més en públic fins que deixés d'existir el mur de Berlín, han fet de la seva tornada als escenaris un dels més grans esdeveniments del rock actual.

La seva decissió respecte al mur de Berlín, una espècie de vaga simbòlica, ens recorda que Waters és una persona d'esquerres, com ha demostrat ajudant econòmicament a algunes organitzacions d'esquerra angleses. Sense anar més lluny: el que s'explica, es veu i s'escolta a "the wall", estalvien comentaris.

El concert

Què dir del concert? Quan es disposa de tots els mitjans i dels millors músics, és difícil que un concert no surti bé. A no ser, que no es vulgui que surti bé, cosa que no acostuma a donar-se.

Per un altre costat, veure i sentir alhora a Van Morrison, The Band i la Johny Mitchell, més que una actuació és gaudir de la història del rock en viu.

No és aquest el primer concert que té com a motiu la "vergonya" d'Alemanya. Bruce Springsteen, abans de la caiguda del mur, ja va actuar a Berlín Est. Si més no, el concert del Roger Waters ben segur que serà el darrer per aquest motiu. Bo és desitjar que en continuï havent-hi per aspectes igualment alliberadors. Han quedat, però, alguns dubtes i interrogants. Els beneficis, molt grans, seran destinats a una nova associació anomenada "Memorial Fund for Disaster Relief" de, per ara, desconegut origen. Ja veurem.

El concert i l'obra "the wall" estan concebuts, entre d'altres coses, com a crítica del sistema. Ara bé, poden ser utilitzats, depenent de qui ho manipuli, en sentit contrari al desitjat: els ideòlegs de la unificació d'Alemanya segur que no han fet fàstics del concert. Més aviat el contrari.

Era adient gastar-se 1.000 milions de pessetes? No haguessin estat més rendibles en mans de la solidaritat internacional, per posar un exemple? No creiem que la qüestió pugui establir-se en aquests termes.

Si Roger Waters ha complert el seu somni, com diu la premsa oficial bastant acuradament, ara haurà de tornar a despertar i tocar de peus a terra. De "shows" d'aquest tipus, és millor fer-ne un i només un.

Mil milions de persones han vist alhora aquest concert. Possiblement cap altre concert de rock ha tingut una audiència de masses com el d'aquest 23 de juliol de 1990. Queda demostrat, un cop més, que el rock és música de masses.

Roger Waters, l'organitzador d'aquest concert

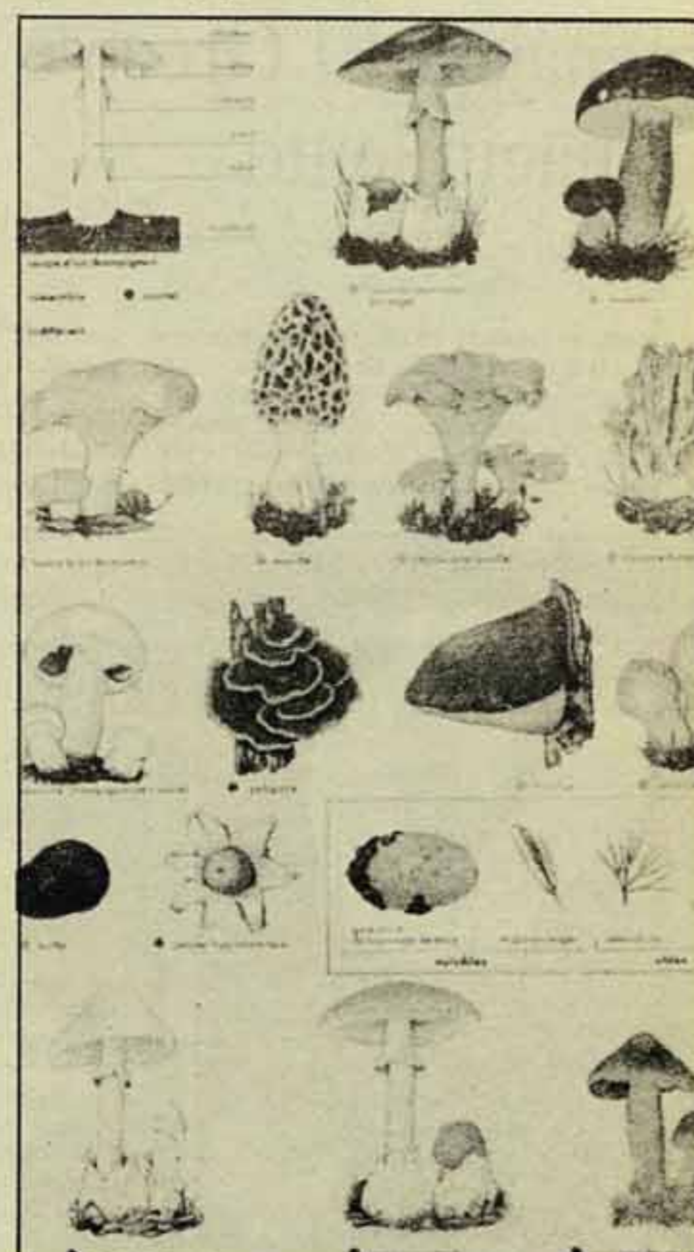
Jaume D.

anar:

Buscar bolets

Aquesta tardor que s'acosta sembla bona per recuperar a fons la tradició boletaire. Després de dos anys força dolents, la pluja d'aquest final d'estiu anuncia una temporada en el que serà més fàcil de trobar bolets. Aquest és un bon costum que serveix per millorar, no únicament la nostra cuina i la butxaca, sinó també el propi coneixement del país. Rovellons, pebrasos, camagrocs, ceps, cues de rata, ous de reig, etc. resulten no molt difícils de trobar i molt bons de menjar. A més, existeix també el plaer de collir un mateix el que menja, fugint dels circuits comercials habituals.

Per anar a buscar bolets, però, cal conèixer bé el que es cull i el que es menja. Per això, convindrà anar-hi col.lectivament amb persones experimentades, que ens ensenyin a reconèixer els bolets bons, dels verinosos. Així també augmentem l'espai de vida col.lectiva. De tota forma i en cas de dubte, sempre podrem enviar els exemplars no clars a algun dels nostres governants. L'únic risc real es que siguin bons bolets. Així doncs, animeu-vos i agafeu el cistell i l'esmorzar i cap a la muntanya que hi falta gent.

llegir:

El desig dels dies

Tornant de vacances fa bo de llegir un llibre. Sense cap dubte, aquesta acció ajuda a superar les angoixes del retorn a la feina i a la vida normal. Aquest mes us proposem de llegir una novel.la en la que podreu trobar tota la vida de la ciutat de València en la dècada dels seixanta. Joan F. Mira, el seu autor, ofereix en aquesta obra una crònica màgica i plena de suggeriments, en la que els seus múltiples personatges és van trobant ells mateixos. Com no podia ser menys, qui ho llegeixi amb ulls d'investigador, podrà resoldre tot d'enigmes presents i retrobar, en plena joventut, més d'un dels personatges que avui són personalitats a la Ciutat.

Amb bastant bon criteri, aquest llibre ha estat triat pels lectors de "El Temps" com el millor llibre de l'estiu.

EL DESIG DELS DIES — **Joan F. Mira**
Edicions 3 i 4 València — **1.400 ptes.**

7è Camp Internacional de Joves

CARREGAR PILES I APRENDRE, SENSE DEIXAR LA MARXA

*Tal com anunciàvem en el darrer número del **"demà"** una nombrosa delegació catalana va assistir a finals de juliol al 7è Camp Internacional de Joves, celebrat a Bèlgica. I volem remarcar que va ser nombrosa, perquè aquest és un fet especialment positiu si tenim en compte que la cosa no ens agafava precisament al costat de casa.*

Tot i que les activitats del Camp no s'iniciaven fins diumenge 22, va caler començar a bellugar-se a primera hora del 20, ja que el camí que ens esperava era bastant llarg. La primera etapa va ser fins a Donosti, on vam poder gaudir d'una tarda lliure i vam trobar-nos amb el personal dels Iraultza Taldeak i de les JCR d'altres pobles de l'Estat, que també anaven cap al Camp.

La mateixa nit vam tornar a llençar-nos a la carretera per fer la tirada forta fins al nostre destí, on vam arribar el dia següent cap al tard, no sense haver fet un parell de visites turístiques sorpresa (una al perifèric de Paris i una altra a la xarxa de carreteres secundàries del sud de Bèlgica), degut a petits moments de desorientació de la direcció, per descomptat passatgers.

Geoestratègia i socialisme (o una ubicació adient)

Un cop al Camp, els i les nostres col.legues de la JGS belga, amb el bon criteri que els caracteritza, ens van ubicar en una zona perfectament adequada al nostre tarannà mediterrani. No, no és que ens posessin al costat del mar, que no n'hi havia. Ens explicarem. Resulta ser que, al llarg dels anys, les delegacions del sud d'Europa, i molt especialment les de les nacions i pobles de l'estat espanyol, hem anat acumulant una notòria fama d'amigues de la gresca i del cant a ple pulmó a altes hores de la nit-matinada, pràctica que com és de suposar dificulta la conciliació del son per part dels esperits inquiets d'altres companys i companyes d'hàbits menys desordenats.

Ningú no havia aconseguit mai, en la història de la IV Internacional, una fòrmula que fes compatibles interessos i necessitats tan contraposades, que reeixís a integrar harmònicament cultures noctumes tan diverses. La JGS ha fet una aportació històrica a aquesta qüestió, tot servint-se de l'amplitud del terreny; així, vam poder disposar d'una zona dins del Camp, força agradable, prop del secretariat i de les dutxes, amb foguera pròpia... i a prou distància d'altres tendes. D'aquesta manera ens va ser possible continuar exercitant els nostres bàrbars costums, que, dit sigui de pas, al llarg del Camp van aconseguir atreure un nombre gens menyspreable de membres d'altres delegacions. En definitiva, a cadascú segons les seves necessitats.

Però potser haver començat per l'aspecte més estripat del Camp pot induir, en la ment d'alguna lectora o lector que mai no ha tingut l'oportunitat de veure en directe un Camp internacional, una imatge errònia del que és aquest, o de quin és el capteniment de la nostra representació nacional en un esdeveniment com aquest. ¿Què deuen pensar-ne, a Europa, dels catalans/es? Podeu tranquilitzar-vos, que sense cap mena de dubte hem deixat ben alta la nostra senyera (estelada, és clar). Bromes a part, si la delegació catalana i les altres de l'estat van ser les capdavanteres de la farra, també és cert que van caracteritzar-se per l'elevada participació en les activitats polítiques (així com en les tasques tècniques) del Camp, que no van ser poques.

Una activitat intensa

L'horari d'un dia al Camp era força dens. Llevar-se (la nostra delegació comptava amb un servei gratuït de despertadors humans, que sense cap mena de pietat garantien que ningú es quedés a la tenda si no tenia autorització mèdica), esmorzar (qui arribava a temps) i... cap al forum. El forum és un plenari de tota la gent del Camp, dedicat cada dia a un tema diferent: situació mundial, els països de l'Est, l'Europa capitalista i 1992, l'opressió de les dones i la lluita feminista, desarmament i antimilitarisme, el Tercer Món i, finalment, la nostra lluita pel socialisme. Després, a dinar (a dos quarts d'una, horari europeu total), i mentre fèiem la digestió, reunió de delegació per fer el seguiment de l'activitat del Camp i algun que altre debat polític. Cap a les quatre es reunien les comissions reduïdes (6 ó 7 simultàniament), sobre temes més específics. I a les sis, l'escola elemental de marxisme. A quarts de vuit el sopar, i passades les nou començava la nit, bar-discoteca-concerts, misteriosa i també força densa/intensa, tot i que podem garantir que no hi havia cap mena de forum, ni comissió, ni reunió... almenys programades oficialment.

Un Camp més feminista i mirant cap a l'Est

Sense fer un repàs exhaustiu de tot el programa polític del Camp, volem destacar-ne dos aspectes que creiem força importants. En primer lloc, que aquest any hem seguit avançant cap a l'objectiu de que el Camp tingui un perfil cada cop més feminista. Aquesta tasca ha estat objecte d'una especial atenció per la nostra part, i ha requerit esforços importants al llarg dels anys, perquè les nostres organitzacions partien de trajectòries i experiències força diverses. I no ha estat en va. Si comparem els debats de fa 4 ó 5 anys amb els d'ara, o la realitat dels primers dies de les dones -i especialment de la festa de dones- amb l'actualitat, o la participació de dones en el funcionament de l'espai, l'avanç ha estat monumental... encara que cal seguir empenyent.

El segon aspecte, que ha marcat d'una manera molt forta i positiva la realització d'aquest 7è Camp ha estat la presència de joves dels països de l'Est. Si el mes de juny prevèiem que n'assistirien una cinquantena, la realitat és que n'hi ha hagut més de cent, de la RDA, d'Hongria, Txecoslovàquia i Polònia. Tot un èxit, doncs. L'intercanvi amb ells i elles ha estat especialment interessant, malgrat les dificultats lingüístiques i les cultures polítiques diferents (hi havia des de llibertaris txecs fins a militants de base del PDS de la RDA, passant per gent que és membre de la IV). Ens ha servit, entre altres coses, per aprendre a escoltar i a aprendre del que explica altra gent, també revolucionària, però amb posicions a vegades diferents de les nostres. I ens ha servit sobretot per palpar directament el que està succeint en aquells països, i com ho viu la gent que hi lluita. L'emotiu comiat de l'autobús polonès, l'última nit, va ser el millor compromís per retrobar-nos l'any que vé, amb encara més gent de l'Est, i també dels països que aquest any no hi han pogut ser per problemes burocràtics.

Un munt de gent amb bona ona

Però no sols hem tingut convidada gent de l'Est. També vam comptar amb la presència d'una representant de la Juventud Sandinista 19 de Julio i d'un representant del FSLN a Bèlgica, del Sinn Fein irlandès, de la Workers Organisation for Socialist Action (WOSA) de Sud-Africa... Quant a les delegacions i membres de la IV (encara que en alguns casos formant part d'organitzacions que no hi pertanyen), veníem des de: Portugal, Estat francès, Itàlia, Suïssa, Bèlgica, Holanda, Dinamarca, Gran Bretanya, RFA, Grècia, Estat espanyol, EUA, Mèxic, Algèria, Tunísia, Líban... i probablement ens en deixem alguna.

Com veieu, resulta del tot impossible sintetitzar el conjunt d'una setmana com aquesta en tan poc espai. De manera que acabarem dient que l'expedició catalana va tornar a casa sense problemes la nit del dia 30, cansada i amb algun quilo menys (no per no haver menjat, sinó per no haver dormit), però feliç i contenta d'un Camp en el qual vam poder aprendre un grapat de coses i carregar les piles pel curs que vé. I on, a més, va primar el bon rotllo entre gairebé 800 joves, gent que viu a molts kilòmetres de distància l'una de l'altra, però que té el lligam indestructible d'estar lluitant per la mateixa revolució. Si en voleu saber més coses, pregunteu a qui hi hagi anat o, millor, no us ho perdeu l'any que vé.

